

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Analys utifrån Nationella trygghetsundersökningen
2006–2017

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

**Analys utifrån Nationella
trygghetsundersökningen 2006–2017**

Rapport 2018:10

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovs- personens tillstånd.

© Brottsförebyggande rådet 2018

ISSN 1100-6676

URN:NBN:SE:BRA-773

Författare: Sara Westerberg och Ava Isolde Faramarzi

Formgivning: Ordförrådet AB

Omslagsillustration: Helena Halvarsson

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se

Förord

Hatbrott grundar sig i bristande respekt för människors lika värde och är idag ett prioriterat område inom rättsväsendet. Det är dock långt ifrån alla hatbrott som kommer till polisens kännedom, och det finns därför ett stort behov av fakta om hatbrottens utveckling och karaktär, såsom vilka det är som utsätts och i vilken utsträckning det sker. I linje med att regeringen presenterade en nationell handlingsplan mot rasism och hatbrott 2017 fick Brå, genom regleringsbrevet för 2018, i uppdrag att genomföra en studie som ska fördjupa kunskapen om hatbrottslighetens omfattning och karaktär, utsatta individers och grupperns behov eller rättsväsendets hantering av hatbrott. Regeringen angav också avsikten att från och med 2019, ge Brå i uppdrag att vartannat år genomföra en sådan fördjupande studie. För att tillgodose behovet av kunskap om hatbrottens omfattning och karaktär, har Brå valt att genomföra en första fördjupande studie baserat på data från Nationella trygghetsundersökningen (NTU).

Denna rapport beskriver utvecklingen av utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott under perioden 2005–2016 och antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016. Dessutom presenteras resultaten över utsatthet för hatbrott kopplat till olika omständigheter och bakgrundsfaktorer. Uppgifter om kön utgör en central bakgrundsfaktor vid samtliga redovisningar, för att åskådliggöra skillnader mellan mäns och kvinnors utsatthet för hatbrott.

Rapporten är skriven av Sara Westerberg och Ava Isolde Faramarzi, båda utredare på Brå. Värdefulla synpunkter har lämnats av Sven-Åke Lindgren, professor emeritus i sociologi vid Göteborgs universitet, som vetenskapligt granskat rapporten.

Avslutningsvis vill vi rikta ett stort tack till alla er som deltagit genom att svara på frågorna i NTU, och som därigenom gör studier och rapporter av detta slag möjliga.

Stockholm i augusti 2018

Erik Wennerström
Generaldirektör

Thomas Hvitfeldt
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning	9
Syfte och frågeställningar	10
Metod	12
Kategorisering av bakgrundsinformation	13
Begränsningar med metoden	15
Resultat	19
Utsatthet för hatbrott över tid	19
Utsatthet i olika grupper av befolkningen	20
Brottstyp och överlappande motiv	31
Relation till gärningspersonen samt brottsplats	34
Referenser	37
Bilaga 1. Tabeller	38
Bilaga 2. Metodbilaga	45

Sammanfattning

Hatbrott utgörs av brott där motivet kan kopplas till rädsla, fientlighet eller hat gentemot en viss nationalitet, etnicitet, hudfärg, religion, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet. Hatbrott kan riktas mot enskilda individer, men även mot föreningar, institutioner eller representanter.¹ Hatbrott är således ett samlingsbegrepp och kan utgöras av olika typer av brott, eftersom det är gärningspersonens motiv till brottet som är centralt (Brå 2017).

I denna rapport beskrivs utsatthet för hatbrott mot enskilda personer i befolkningen (16–79 år), baserat på data från Nationella trygghetsundersökningen (NTU). Resultaten för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott redovisas utifrån utsatthet under perioden 2005–2016 och för antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016. Dessutom presenteras resultaten för utsatthet för hatbrott i förhållande till olika omständigheter och bakgrundsfaktorer.

Utvecklingen över tid

Andelen som uppger att de utsatts för *främlingsfientliga hatbrott* minskade något från den första treårsperioden, 2005–2007, fram till 2010–2012 (från 1,3 % till 1,1 %), därefter kan en viss ökning ses (1,6 % 2014–2016). Förändringarna i utsatthet för främlingsfientliga hatbrott utgörs främst av en förändrad utsatthet bland män, eftersom kvinnors utsatthet har varit mer stabil över tid. Bland kvinnor har andelen utsatta legat på en relativt stabil nivå mellan 0,9 och 1,1 procent fram till 2009–2011 och har därefter ökat marginellt (till 1,3 % 2014–2016). För män minskade andelen utsatta från början av mätperioden till 2010–2012 (från 1,6 % till 1,1 %), och har därefter ökat (1,9 % 2014–2016).

Under samma period (2005–2016) har andelen som svarat att de utsatts för *homofobiska hatbrott* totalt sett legat på en stabil nivå (mellan 0,2–0,3 %). Bland kvinnor utsatta för homofobiska hatbrott har andelen legat på 0,2 procent under hela mätperioden, medan motsvarande andel för män har varit 0,2–0,3 procent under samma period.

När det gäller andelen som uppger att de utsatts för *antireligiösa hatbrott* kan en viss ökning konstateras under perioden 2011–2016. Ökningen utgörs främst av en ökning bland utsatta män (från 0,2 % 2011–2013 till 0,5 % 2014–2016), eftersom andelen utsatta kvinnor har legat på en relativt stabil nivå under hela mätperioden (mellan 0,4–0,5 %).

¹ Exempelvis en representant för en förening som arbetar med integration.

Utsatthet i olika grupper i befolkningen

Främlingsfientliga hatbrott

Andelen som i genomsnitt (per år) svarat att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott under perioden 2005–2016 är något större bland män än bland kvinnor, och andelen utsatta är tydligt högre ju yngre åldersgrupp som studeras. Sett till svensk och utländsk bakgrund visar resultaten att andelen som utsatts för främlingsfientliga hatbrott är som störst bland de som är födda i Afrika, eller har minst en förälder född där, följt av Asien, övriga Europa och Sydamerika.

För de som uppgett utsatthet för främlingsfientliga hatbrott har särskilda statistiska analyser (logistisk regressionsanalys) genomförts för att studera hur olika bakgrundsfaktorer påverkar utsattheten när övriga bakgrundsfaktorer konstanthålls. Resultaten visar att kön inte har någon effekt, medan det finns ett starkt samband med ålder, där risken att utsättas är tydligt högre bland de yngsta jämfört med de äldsta. Likaså finns det ett starkt samband med vilken världsdelen som den utsatta eller någon av föräldrarna är födda i. När man kontrollerar för övriga bakgrundsvariabler framgår det att utsattheten exempelvis är fyra gånger större bland de som är födda i Afrika eller har minst en förälder född där, jämfört med de som är födda i Norden, med båda föräldrarna födda i Norden. För födda i Asien (eller med minst en förälder född i Asien) är risken nästan tre gånger högre.

Samma analys visar att övriga bakgrundsfaktorer (som inkomst, bostadstyp och bostadsort²) har ett svagt samband med utsatthet för främlingsfientliga hatbrott, med undantag för ensamstående män med barn, vars risk att utsättas är mer än dubbelt så stor som för sammanboende män med barn.

Homofobiska hatbrott

Bland de som i genomsnitt (per år) uppgett utsatthet för homofobiska hatbrott under perioden 2005–2016 är andelen lika stor bland män som bland kvinnor, medan andelen är större ju yngre åldersgrupper som studeras. Sett till familjetyp är andelen utsatta större bland de som är ensamstående *utan* barn än bland ensamstående *med* barn, och jämfört med sammanboende i båda grupperna (både med och utan barn), och detta gäller för både män och kvinnor. Dessutom är andelen utsatta större bland de med lägre inkomst, vilket är tydligast bland männen. Utsattheten för hatbrott med homofobiskt motiv är ungefär lika stor oavsett boendeort, och det är endast marginella skillnader mellan män och kvinnor.

Antireligiösa hatbrott

Andelen som i genomsnitt (per år) uppgett utsatthet för antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016 är lika stor bland män som bland kvinnor, medan andelen är större ju yngre åldersgrupper som studeras. Utsattheten är tydligt större bland utrikesfödda och svenskfödda med minst en utrikesfödd förälder än bland svenskfödda med båda föräldrarna svenskfödda, och skillnaden

² För män är däremot risken att utsättas för främlingsfientliga hatbrott också signifikant högre i storstadsregionen Malmö än i mindre städer och på landsbygden (oddskvot 1,9).

är störst bland kvinnor. Även sett till inkomst och familjetyp finns det stora skillnader, eftersom andelen utsatta är större bland de med lägre inkomst, och bland ensamstående. Särskilt bland ensamstående män med barn är andelen utsatta större.

Resultaten visar även att det bland kvinnorna inte finns några skillnader i utsatthet sett till boendeort, medan andelen utsatta bland männen är tydligt lägre i storstadsregionen Göteborg.

Brottstyp och överlappande motiv

Bland de som utsatts för brott med främlingsfientligt eller homofobiskt motiv (2005–2016) är hot den vanligaste brottstypen, följt av trakasserier, medan det bland utsatta för antireligiösa hatbrott (2011–2016) är ungefär lika vanligt med trakasserier som med hot. Hot och trakasserier är de vanligaste brottstyperna bland både män och kvinnor för respektive motiv, dock är misshandel lika vanligt som trakasserier bland män utsatta för främlingsfientliga hatbrott.

Överlappande motiv är vanligt, och bland de som utsatts för antireligiösa hatbrott (2011–2016) var det 70 procent som uppgav att det även fanns ytterligare motiv i samband med brottet (främlingsfientligt och/eller homofobiskt). Bland utsatta för homofobiskt hatbrott (2011–2016) var motsvarande siffra 52 procent, medan andelen bland utsatta för främlingsfientligt motiv var 23 procent.

Relation till gärningspersonen och brottsplats

Bland brottshändelser med främlingsfientligt och homofobiskt motiv (2005–2016) samt antireligiöst motiv (2011–2016) är det vanligast att gärningspersonen var helt okänd för den utsatta. Vid antireligiösa hatbrott var gärningspersonen dock i nästan en femtedel av fallen en ytlig bekant, medan gärningspersonen vid homofobiska hatbrott i nästan vart tionde fall var en närstående.

För främlingsfientliga och homofobiska hatbrott under perioden 2008–2016 var brottsplatsen i majoriteten av fallen en allmän plats, och detsamma gäller för antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016. Det är dock även vanligt att utsättas på sin arbetsplats eller i skolan, vid samtliga motiv. Drygt en femtedel av de homofobiska hatbrotten skedde dessutom i en bostad.

Inledning

Hatbrott utgörs av brott där motivet kan kopplas till rädsla, fientlighet eller hat gentemot en viss nationalitet, etnicitet, hudfärg, religion, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet. Hatbrott kan riktas mot enskilda individer, men även mot föreningar, institutioner eller representanter.³ Hatbrott är således ett samlingsbegrepp och kan utgöras av olika typer av brott, eftersom det är gärningspersonens motiv till brottet som är centralt (Brå 2017).

Trots att hatbrott i Sverige inte är ett självständigt brott och därmed har en specifik brottskod, så finns det tre lagrum som definierar hatbrott i den svenska lagstiftningen: hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och straffskärpningsregeln. Hets mot folkgrupp och olaga diskriminering är specifika brottstyper, medan straffskärpningsregeln innebär att hatbrottsmotiv ska beaktas vid bedömningen av straffvärdet för brottet.⁴ Ett brott som begåtts med hatbrottsmotiv kan alltså leda till ett hårdare straff än om samma brott begåtts utan hatbrottsmotiv.

Hatbrott innebär i grunden ett angrepp mot mänskliga rättigheter och en bristande respekt för människors lika värde. Att studera hatbrott och presentera statistik på området är därför viktigt, och Brottsförebyggande rådet (Brå) har årligen sedan 2006 publicerat sådan statistik, baserad på polisanmälda brott där hatbrottsmotiv har kunnat identifieras i anmälan. Statistiken över anmälda brott med identifierat hatbrottsmotiv är dock ingen lämplig källa att använda sig av för att studera utsattheten för hatbrott i befolkningen, eftersom de flesta brott aldrig kommer till polisens kännedom, och eftersom eventuella hatbrottsmotiv inte alltid framkommer redan i en polisanmälan (Brå 2017). Som komplement till statistiken över polisanmälda brott har därför även statistik från Nationella trygghetsundersökningen (NTU) inkluderats, för att belysa utsattheten för hatbrott utifrån den självrapporterade utsattheten. NTU har genomförts sedan 2006 och baseras i huvudsak på telefonintervjuer. Sedan mätningen inleddes har de som uppgett att de utsatts för misshandel, hot, rån eller trakasserier i NTU fått två frågor om hatbrott – dels om motivet varit främlingsfientligt, dels om det varit homofobiskt – och sedan 2012 även frågan om den utsattas religion kan ha varit motivet, så kallat antireligiöst motiv.⁵ Tidigare resultat visar att det inte är ovanligt att utsatta uppger att det funnits ett hatbrottsmotiv i samband med brottet, och i den senaste hatbrottsrapporten hade 18 procent av samtliga personrån som rapporterats under

³ Exempelvis en representant för en förening som arbetar med integration.

⁴ Brb 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp), Brb 16 kap. 9 § (olaga diskriminering) och Brb 29 kap. 2 § 7 p. (straffskärpningsregeln).

⁵ För mer information om NTU, se årsboken (Brå 2018a) och tillhörande teknisk rapport (Brå 2018b).

2015 ett främlingsfientligt motiv, medan motsvarande siffra för misshandel, hot och trakasserier var 13–15 procent (Brå 2017).

I december 2014 gav regeringen dåvarande Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla arbetet för att bekämpa hatbrott,⁶ och i slutet av 2017 kom regeringen med en nationell handlingsplan mot rasism och hatbrott (Regeringskansliet 2016). Planen ska utgöra en grund i arbetet mot rasism och hatbrott och syftar till att uppnå ”ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige” (Regeringskansliet 2016; s. 9). Regeringen angav i den nationella planen att det fanns ett behov av att se över delar av de resurser som används för att producera den årliga hatbrottsstatistiken, för att möjliggöra andra fördjupade studier på området. Detta eftersom det finns begränsade möjligheter att dra slutsatser från statistiken över polisanmälda hatbrott. Brå fick därför, genom regleringsbrevet 2018, i uppdrag att genomföra en studie som ska fördjupa kunskapen om hatbrottslighetens omfattning och karaktär, utsatta individers och grupperns behov eller rättsväsendets hantering av hatbrott, och som därmed ska komplettera statistiken över polisanmälda hatbrott. I regleringsbrevet anges också att regeringen avser att ge Brå i uppdrag att publicera en sådan fördjupande studie vart annat år från och med 2019.

I enlighet med behovet av fördjupad kunskap om hatbrottens omfattning och karaktär, har Brå valt att genomföra en studie baserat på data från Nationella trygghetsundersökningen (NTU). Genom att slå ihop samtliga år som NTU har genomförts (2006–2017) har mer ingående analyser av de som uppgett att de utsatts för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott möjliggjorts. Analyserna innefattar en beskrivning av utvecklingen över tid bland män och kvinnor, men också hur utsattheten för hatbrott ser ut i olika grupper i befolkningen.

Eftersom det kan finnas mer än ett hatbrottsmotiv vid en och samma brotts handling inkluderar denna studie även resultat om överlappande hatbrottsmotiv, samt den vanligaste brottstypen, brottsplatsen och relationen till gärningspersonen vid samtliga hatbrottsmotiv.

Resultaten i rapporten har huvudsakligen en beskrivande karaktär, vilket innebär att analyser av bakomliggande faktorer till utsattheten för hatbrott är begränsade. Det har dock genomförts särskilda statistiska analyser (logistisk regressionsanalys) som redogör för vilken effekt olika bakgrundsfaktorer har på utsatthet för främlingsfientliga hatbrott. Resultaten ger däremot ingen förklaring till varför utsatthet varierar mellan olika grupper, eller vad utvecklingen över tid beror på.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna rapport är att, i enlighet med regleringsbrevet 2018, fördjupa kunskapen om hatbrottens omfattning och karaktär. Detta görs genom analyser av utsattheten för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott, utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2006–2017. Syf-

⁶ Ju2014/1684/PO

tet är också att beskriva utvecklingen över tid och om utsattheten för hatbrott skiljer sig mellan olika grupper i befolkningen.

Rapporten bygger därför på följande frågeställningar:

- Hur ser utvecklingen ut, vad gäller utsatthet för hatbrott med främlingsfientliga motiv 2005–2016, homofobiska motiv 2005–2016 och antireligiösa motiv 2011–2016?
- Hur ser utsattheten ut för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i olika grupper i befolkningen, och finns det några skillnader sett till boendeort?
- Vilken effekt har enskilda bakgrundsfaktorer i förhållande till risken för att utsättas för främlingsfientliga hatbrott?
- Vilken är den vanligast förekommande brottstypen bland de som utsatts för främlingsfientliga, homofobiska eller antireligiösa hatbrott, och förekommer det mer än ett hatbrottsmotiv vid brottstillfället?
- Vilken är den vanligaste brottsplatsen vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott, och vilken relation har den utsatta till gärningspersonen?

Metod

Resultaten i denna rapport bygger på data från Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och analyserna baseras på sammanslagna data från samtliga år som NTU har genomförts (2006–2017).

NTU har genomförts sedan 2006 och beskriver den svenska befolkningens utsatthet för brott och upplevda otrygghet samt dess förtroende för och erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Undersökningen baseras på ett stratifierat slumpmässigt urval om 20 000 personer⁷ i åldern 16–79 år som är bosatta i Sverige, och genomförs huvudsakligen via telefonintervjuer. De som avböjt telefonintervju eller inte kunnat nås via telefon har istället ombetts att fylla i en webb- eller postenkät.⁸ Andelen svarande var 78 procent i den första undersökningen 2006 och 59 procent i den senaste undersökningen 2017. Referensperioden när det gäller utsatthet för brott är föregående kalenderår. För NTU 2006–2017 är referensperioden för utsatthet för hatbrott alltså 2005–2016.

Denna rapport bygger på svaren från de uppföljningsfrågor om hatbrott som ställs till de som uppger att de utsatts för rån, misshandel, hot eller trakasserier:

Upplever du att det finns något främlingsfientligt i motivet?

Upplever du att det finns något om din religion i motivet?

Upplever du att det finns något homofobiskt i motivet?

Det ges tre möjliga svarsalternativ – *ja*, *nej* och *vet inte* – men man kan också välja att inte svara på frågan.

Två av frågorna – avseende främlingsfientligt eller homofobiskt motiv – har funnits med sedan NTU började genomföras 2006. Frågan om antireligiöst motiv tillkom i 2012 års undersökning. Eftersom antalet personer som svarar att de utsatts för hatbrott är relativt litet per år, utgörs underlaget till denna rapport av samtliga år som NTU har genomförts. Det innebär att resultaten om utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott baseras på NTU 2006–2017, medan resultat gällande antireligiösa hatbrott baseras på NTU 2012–2017. Sammanslagningen möjliggör analyser utifrån flera olika bakgrundsvariabler. För redovisningen av utvecklingen av hatbrott över tid tillämpas glidande treårsmedelvärde,⁹ eftersom resultat som baseras på ett litet antal utsatta individer kan resultera i stora variationer från ett år till ett annat. Glidande treårsmedelvärde jämnar ut dessa variationer och gör det lättare att urskilja trender över tid. Det gör det även möjligt att redovisa utvecklingen över tid uppdelat på kön.

⁷ Dock 10 000 personer i urvalet 2006.

⁸ Uppföljningsfrågorna om hatbrottsmotiv ställs dock endast i telefonintervjuerna.

⁹ Se mer om detta i metodbilagan.

Resultaten presenteras i huvudsak i form av andel utsatta uppdelat på kön, ålder, svensk eller utländsk bakgrund, utbildning, inkomst, familjetyp, bostadstyp och bostadsort. Trots att andelen utsatta för hatbrott ser olika ut vid en sådan uppdelning, behöver det inte innebära att det finns ett direkt orsakssamband mellan tillhörigheten i olika grupper och utsattheten för hatbrott. För att undersöka enskilda bakgrundsfaktorerers inverkan på utsattheten presenteras även resultat från logistiska regressionsanalyser. Genom sådana analyser kan man undersöka eventuella samband mellan utsattheten för hatbrott och exempelvis utbildning eller inkomst, om man rensar bort effekten av ålder. Logistisk regressionsanalys har dock endast varit möjlig att göra för de som utsatts för främlingsfientliga hatbrott, eftersom antalet som uppgett att de utsatts för homofobiska eller antireligiösa hatbrott varit för litet.¹⁰

I analyser av materialet används ett viktningssystem som tar hänsyn till att en del grupper är över- eller underrepresenterade i urvalet och korrigerar även för bortfallet, så att resultaten ska bli så representativa som möjligt för befolkningen (16–79 år).¹¹ För mer detaljerad information om viktning, se den tekniska rapporten för NTU (Brå 2018b).

Kategorisering av bakgrundsinformation

Samtlig bakgrundsinformation som använts i denna studie har funnits att tillgå i datamaterialet för NTU. Kön, ålder, utbildning, svensk eller utländsk bakgrund, inkomst och boendeort baseras på registervariabler från Statistiska centralbyrån (SCB),¹² medan information om familjetyp och bo-stadstyp baseras på de uppgifter som den svarande själv har lämnat i samband med deltagandet i NTU. Generellt har samma kategorisering av bakgrundsinformation som görs i NTU tillämpats även i denna rapport, men kategorin ”svensk och utländsk bakgrund” har däremot konstruerats annorlunda och information om förvärvad årsinkomst har inkluderats.

All bakgrundsinformation baseras på de uppgifter som funnits tillgängliga vid den tidpunkt, eller det år, som respektive person har deltagit i NTU.

Inkomst

Tidigare studier visar att utsatthet för hatbrott ser olika ut beroende på inkomst, där utsattheten generellt är högre bland de med lägre inkomst (Home Office 2015 och Bureau of Justice Statistics 2017). Inkomst har därför inkluderats som bakgrundsinformation i denna rapport och baseras på uppgifter om förvärvad årsinkomst. Årsinkomsten har delats upp utifrån kvartiler, vilket innebär en fördelning baserat på vad 25, 50 respektive 75 procent av populationen i NTU tjänar per år. Kvartil 1 innefattar således personer med lägst årsinkomst och kvartil 4 personer med högst årsinkomst. För att ta hänsyn till utvecklingen av populationens förvärvade årsinkomst över tid, har kvartilerna

¹⁰ Mer i metodbilaga.

¹¹ I de särskilda statistiska analyserna (logistisk regressionsanalys) används dock *complex samples* som tar hänsyn till förfarandet gällande den slumpmässigt stratifierade urvalsramen, men inte till över- och underrepresentation då vikter inte kan inkluderas i sådana analyser.

¹² Kön, ålder, bostadsort och uppgifter om världsdel bygger på information från *Registret över totalbefolkningen (RTB)*. Uppgifter om utbildning kommer från *Utbildningsregistret (UTBREG)* och inkomst från *Inkomst och taxeringsregistret (IOT)*.

gjorts årsvis och därefter slagits samman till en gemensam redovisning. Information om hur den förvärvade årsinkomsten har delats in för respektive år, se metodbilaga (tabell B2.3).

Svensk och utländsk bakgrund

Bakgrundsinformation om svensk eller utländsk bakgrund baseras på registret över totalbefolkningen (RTB), där det framgår i vilka världsdelar som de svarande i NTU och deras föräldrar är födda. Uppgifterna har i den årliga rapporten som publiceras om NTU sorterats efter följande tre kategorier: svenskfödda med minst en svenskfödd förälder, svenskfödda med båda föräldrar utrikesfödda samt utrikesfödda personer. Det innebär att personer med en utrikesfödd förälder hamnar i samma grupp som svenskfödda med båda föräldrarna födda i Sverige. Eftersom syftet med denna rapport är att undersöka utsattheten för hatbrott, och det rimligtvis finns en ökad sårbarhet eller risk för att utsättas för exempelvis främlingsfientliga hatbrott om man har utländsk bakgrund, har bakgrundsinformation i denna rapport kategoriserats enligt följande:

- Svenskfödda med båda föräldrar svenskfödda.
- Svenskfödda med minst en utrikesfödd förälder.
- Utrikesfödda.

Världsdel

Utöver den övergripande kategoriseringen av de utsattas bakgrund (svensk eller utländsk), har det inom ramen för denna rapport varit möjligt att för främlingsfientliga hatbrott även studera i vilka världsdelar de utsatta har sin bakgrund. Resultatredovisningen uppdelad på världsdel har endast varit möjlig att göra för främlingsfientliga hatbrott, eftersom de som uppgett att de utsatts för antireligiösa och homofobiska hatbrott är betydligt färre, vilket innebär att en sådan redovisning skulle medföra allt för stora osäkerhetsmarginaler.¹³

Utöver information om världsdel finns även kategorier på lägre nivå, såsom EU-länder efter inträdesdatum samt särredovisning av Sverige och övriga nordiska länder (tabell 1). Dessutom finns en kategori för Sovjetunionen, för de som flyttat till Sverige före upphörandet 1991.

Tabell 1 Uppgifter om världsdel från registret över totalbefolkningen (RTB).

- Afrika	- Norden utom Sverige
- Asien	- Oceanien
- EU 25 (utom Norden)	- Okänd
- EU 27 (utom Norden)	- Sovjetunionen (f.d.)
- EU 28 (utom Norden)	- Stadslös
- Europa utom EU 25 (och Norden)	- Sverige
- Europa utom EU 27 (och Norden)	- Sydamerika
- Europa utom EU 28 (och Norden)	- Uppgift saknas
- Nordamerika	

¹³ Se mer om detta i metodbilagan.

För att underlätta redovisningen, men samtidigt kunna redogöra för så många kategorier som möjligt, har de nordiska länderna slagits samman till en kategori, och detsamma gäller de övriga EU-länderna. Övriga Europa utgör därmed en egen kategori.

Vidare har uppgifterna om världsdel kategoriserats i två huvudgrupper. Den första efter om den utsatta *själv är född i Norden och har båda föräldrarna födda i Norden*. Den andra efter om den utsatta *själv är född i en annan världsdel eller har minst en förälder född i en annan världsdel*. Informationen om vilken världsdel föräldrarna är födda i inkluderas av två anledningar: dels i syfte att fånga upp de personer som är födda i Norden men vars föräldrar är födda en i annan världsdel, dels på grund av att relativt få av dem som deltagit i NTU är födda utanför Norden, vilket innebär att flera grupper annars inte hade kunnat redovisas, till följd av ett alltför litet underlag.

Trots att uppgifter om var föräldrarna är födda inkluderades i redovisningen är underlaget i vissa fall för litet att redovisa. Det gäller Nordamerika, Oceanien och Sovjetunionen.¹⁴ Den slutliga redovisningen av världsdel och hur många personer som denna uppdelning innefattar presenteras i tabell 2.

Tabell 2 Oviktat antal (n) i NTU 2006–2017. Uppdelat på världsdel.

	Antal (n)
Själv född i Norden och med båda föräldrar födda i Norden	118 778
Själv född i eller har minst en förälder född i världsdel utanför Norden:	19 796
- Afrika	1 674
- Asien	6 281
- EU (utom Norden)	6 486
- Övriga Europa (utanför EU men inom Europa)	4 056
- Sydamerika	1 299

Den förstnämnda huvudgruppen har kategoriserats utifrån att *båda* föräldrarna är födda i Norden, för att undvika att personer som är födda i Norden men har föräldrar födda i andra världsdelar ska räknas med två gånger.

För att personer med föräldrar från olika världsdelar inte ska räknas med två gånger har dessa även exkluderats från redovisningen. Detta gäller totalt 535 personer i NTU under perioden 2006–2017, och av dessa har 14 personer utsatts för främlingsfientliga hatbrott.¹⁵

Begränsningar med metoden

Tillförlitlighet

Nationella trygghetsundersökningen är en lämplig källa att använda sig av för att studera utsatthet för brott, eftersom statistiken baseras på självrapporterad utsatthet och inte på polisanmälda brott. De flesta brott kommer aldrig till polisens kännedom, och mörkertalet är därför stort i statistiken över anmälda

¹⁴ Se tabeller i metodbilaga.

¹⁵ För mer information om bortfall i samband med redovisningen av världsdel, se metodbilagan.

brott. I NTU inkluderas dock inte alla brottstyper, och frågorna om utsatthet för hatbrott ställs enbart vid utsatthet för misshandel, hot, personrån och trakasserier. Detta innebär att det inte heller genom NTU går att få en heltäckande bild av utsattheten för hatbrott.

Som tidigare nämnts är det dessutom gärningspersonens motiv som är centralt för om brottet är ett hatbrott eller ej, vilket kan vara svårt för den utsatta att avgöra om gärningspersonen inte uttalat något som tydligt indikerar ett hatbrottsmotiv. Självrapporterad utsatthet för hatbrott baseras således på den utsattas subjektiva upplevelse av brottet. Detta kan medföra överrapportering, om brott rapporteras som hatbrott i NTU trots att så inte varit fallet. Likaså kan det medföra underrapportering, om den utsatta inte rapporterar brottet som hatbrott, på grund av att motivet varit otydligt eller inte fångats upp av den utsatta.

Ytterligare en begränsning med att beskriva utsatthet för hatbrott genom NTU är att inte alla grupper i samhället inkluderas i undersökningen. Endast personer som är folkbokförda i Sverige ingår i urvalet, vilket innebär att det inte omfattar vissa grupper som är särskilt sårbara för utsatthet för hatbrott, till exempel EU-migranter och asylsökande (FRA 2016). Dessutom redovisas inte utsatthet för hatbrott bland de yngsta och de äldsta i befolkningen, eftersom urvalsramen för NTU är åldern 16–79 år.¹⁶ Därtill är bortfallet i NTU större bland personer som inte är födda i Norden, jämfört med de som är det. Bortfallet hanteras genom viktning av undersökningsmaterialet, men kan trots det ha effekt på uppskattningen av andelen utsatta (Brå 2018b).

Urvalssäkerhet

Som tidigare nämnts är det relativt få personer per år som svarat att de utsatts för främlingsfientliga, homofobiska eller antireligiösa hatbrott, varför samtliga år som NTU genomförts har använts som underlag till denna rapport. Ju fler observationer ett resultat grundar sig på, desto mer statistiskt säkra är resultaten. För redovisningen av utveckling över tid har därför treårsmedelvärde använts, för att hantera kraftiga variationer från ett år till ett annat.

Trots detta är skattningarna behäftade med en viss osäkerhet, och de skillnader i andelen utsatta som lyfts fram i denna rapport behöver inte vara statistiskt signifikanta. Resultaten bör alltså tolkas med försiktighet och kan inte ses som exakta nivåer av utsatthet. De är dock en uppskattning av utsattheten och kan användas som en indikator på att antalet utsatta för hatbrott i befolkningen är betydligt större än vad som går att utläsa av statistiken över polis-anmälda brott.

Att använda sig av registerdata om världsdel

Ett av syftena med detta projekt har varit att redovisa hur utsatthet för hatbrott ser ut i olika grupper i befolkningen, och att göra det så detaljerat som möjligt. Att kategorisera utsatthet för hatbrott baserat på världsdel är dock inte helt oproblematiskt eftersom information om vilken världsdel den utsatta

¹⁶ Brå genomför dock med jämna mellanrum *Skolundersökningen om brott* (SUB), som inkluderar frågor om utsatthet för hatbrott. Studien baseras på enkäter som riktar sig till elever i årskurs 9 (Brå 2016b).

eller dess föräldrar är födda i inte behöver säga något om hudfärg, etnicitet eller liknande.

Redovisningen utifrån världsdel omfattar väldigt heterogena grupper, och ger således inte hela bilden, men kan trots det ses som en indikator på olika gruppers utsatthet för hatbrott. Till exempel kan utsatthet bland personer som är födda (eller har minst en förälder född) i Afrika ge en indikator på svartas eller afrosvenskars utsatthet.

Ordval och begrepp

I en av de undersökningsfrågor som utformats för att fånga upp utsatthet för hatbrott används begreppet *främlingsfientligt*. Det är ett omdiskuterat begrepp, och det finns delade meningar om lämpligheten i att använda sig av det när man talar om utsatthet kopplat till etnicitet, nationalitet eller hudfärg, eftersom begreppet indikerar att man baserat på etnicitet eller hudfärg kan tolkas som ”främling” för gärningspersonen.¹⁷ Det behöver dock inte vara fallet, utan motivet kan grunda sig i rasism, det vill säga den ideologiska föreställningen att människor kan delas in i olika biologiska raser, som kan rangordnas hierarkiskt. En kritik mot att enbart använda begreppet rasism ligger dock i den snäva innebörden som begränsas till denna ideologiska föreställning, medan främlingsfientlighet även omfattar rädsla för människor med annan etnicitet, kultur eller nationalitet (som ses som ”främmande”) samt föreställningen om att vissa kulturer inte bör samexistera (Forum för levande historia, 2016). Begreppen främlingsfientlighet och rasism har i många fall använts synonymt, men har under senare år alltmer börjat särskiljas som två separata begrepp.

I den årliga hatbrottsrapporten som Brå publicerat sedan 2006 används både begreppen främlingsfientligt och rasistiskt:

Begreppet främlingsfientlighet kan användas för att referera till negativa attityder mot personer som invandrat till Sverige. Begreppet rasism kan anses starkt förknippat med biologisk rasism, det vill säga tankesättet att människor går att klassificera i bättre eller sämre raser
(Brå, 2017:60).

I denna rapport används dock enbart begreppet *främlingsfientligt* för att beskriva utsatthet som kan kopplas till etnicitet, nationalitet och hudfärg, eftersom det är det begrepp som använts i frågan i NTU. Det går dock inte att veta vad *främlingsfientligt* innebär för den enskilda tillfrågade, och därmed exakt vilka typer av händelser som rapporteras. Det är även inte ovanligt att hatbrott kopplat till etnicitet, nationalitet och hudfärg överlappar med anti-religiösa hatbrott, och det kan vara svårt för den utsatta att särskilja de två motiven från varandra (ENAR 2015). Eftersom det fram till 2012 dessutom inte fanns en fråga om antireligiösa hatbrott, är det troligt att motivet främlingsfientligt fram till 2012 även använts i vissa fall av den då tillfrågade blivit utsatt för ett antireligiöst motiv.

¹⁷ Främlingsfientlighet bygger på tanken att det finns ett ”vi” och ett ”de”, där de sistnämnda betraktas som främlingar eller fiender och som hotar ekonomiska resurser, kulturella värderingar och sociala relationer (Forum för levande historia 2016).

Även frågan om huruvida man har utsatts för brott med *homofobiskt motiv* har sina begränsningar då den är avgränsad till specifikt homofobiska hatbrott, och omfattar således inte samtliga brott som begås mot någons sexuella läggning. Det är dock troligt att även andra brott som riktats mot sexuell läggning har rapporterats (exempelvis bifobiskt) och även brott som riktats mot könsöverskridande identitet. Trots detta används begreppet *homofobiska hatbrott* genomgående i denna rapport, eftersom det är det begrepp som använts i frågan i NTU.

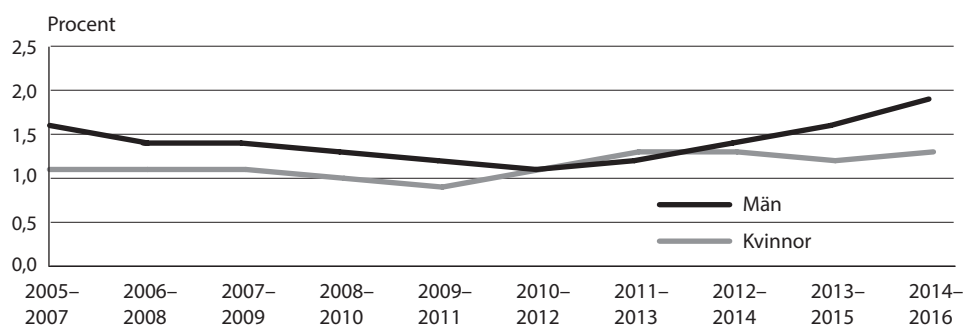
Resultat

Utsatthet för hatbrott över tid

I det här avsnittet redovisas utvecklingen av utsatthet för rån, misshandel, hot och trakasserier (sammanslaget) där den utsatta angett ett främlingsfientligt eller homofobiskt motiv under perioden 2005–2016 eller antireligiöst motiv under perioden 2011–2016. Utvecklingen över tid presenteras med hjälp av glidande treårsmedelvärde för att hantera kraftiga variationer från år till år. Resultaten presenteras genom andel i befolkningen uppdelat på kön (16–79 år).¹⁸

Andelen som uppger att de har utsatts för främlingsfientliga hatbrott minskade något från den första treårsperioden fram till 2010–2012 (från 1,3 % till 1,1 %), varefter en viss ökning kan ses (1,6 % 2014–2016). Förändringarna i utsatthet för främlingsfientliga hatbrott utgörs främst av en förändrad utsatthet bland män, eftersom kvinnors utsatthet har varit mer stabil över tid (figur 1). Bland kvinnor har andelen utsatta legat på en relativt stabil nivå mellan 0,9 och 1,1 procent fram till 2010–2012, och har därefter legat på en marginellt högre nivå (1,2–1,3 %). För män minskade andelen utsatta från början av mätperioden till 2010–2012 (från 1,6 % till 1,1 %), och har därefter ökat (1,9 % 2014–2016).

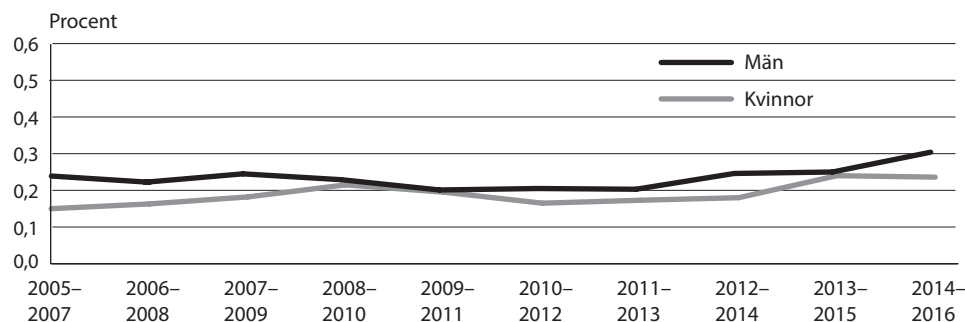
Figur 1 Utvecklingen av andelen utsatta för främlingsfientligt hatbrott i befolkningen (16–79 år) under perioden 2005–2016 uppdelat på kön, glidande treårsmedelvärde.

Andelen som uppger utsatthet för homofobiska hatbrott har totalt sett legat på en stabil nivå under hela mätperioden (0,2–0,3 %). Bland kvinnor utsatta för homofobiska hatbrott har andelen legat på 0,2 procent under hela mätperioden, medan motsvarande andel för män har varit 0,2–0,3 procent under samma period (figur 2).

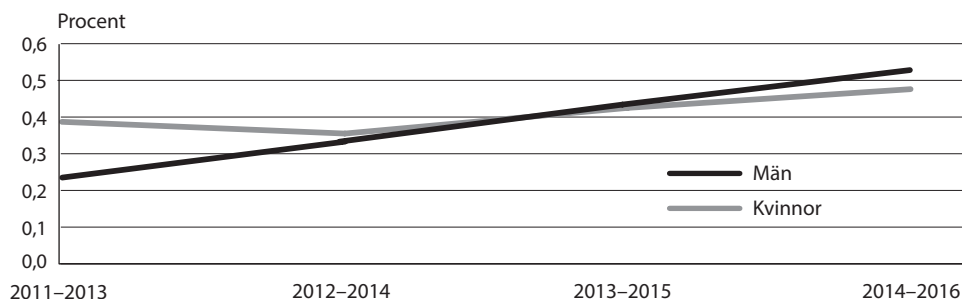
¹⁸ Se bilaga 1 för antal utsatta i befolkningen.

Figur 2 Utvecklingen av andelen utsatta för homofobiskt hatbrott i befolkningen (16–79 år) under perioden 2005–2016 uppdelat på kön, glidande treårsmedelvärde.

När det gäller andelen som svarat att det utsatts för antireligiösa hatbrott kan en ökning konstateras under perioden 2011–2016. Ökningen utgörs främst av en förändrad andel utsatta män (från 0,2 % 2011–2013 till 0,5 % 2014–2016), eftersom andelen utsatta kvinnor har legat relativt stabilt under hela mätperioden (0,4–0,5 %; se figur 3).

Figur 3 Utvecklingen av andelen utsatta för antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) under perioden 2011–2016 uppdelat på kön, glidande treårsmedelvärde.

Trots att treårsmedelvärde har tillämpats kvarstår en osäkerhet i skattningarna, eftersom skattningarna bygger på relativt få observationer och konfidensintervallen därför blir stora, och detta framför allt vid det homofobiska och antireligiösa motivet. Utvecklingen har därför kontrollerats med känslighetsanalyser, som visat att utvecklingsmönstren över tid för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott kvarstår även när årspannet för medelvärdet utökats eller minskats.¹⁹ Detta indikerar att det faktiskt skett en viss ökning över tid av andelen som uppger sig ha utsatts för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott, främst bland männen, medan utsattheten för homofobiska hatbrott har legat relativt stabilt under mätperioden för både män och kvinnor.

Utsatthet i olika grupper av befolkningen

I det här avsnittet redovisas utsatthet för brott (rån, misshandel, hot och trakasserier) där den utsatta angett ett främlingsfientligt, homofobiskt eller antireligiöst motiv och hur utsattheten fördelar sig i förhållande till olika

¹⁹ Se mer i metodbilagan.

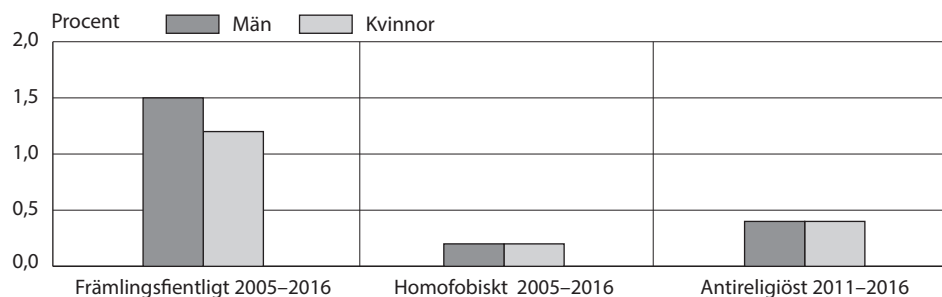
bakgrundsfaktorer. Eftersom det är relativt få personer per år som i NTU svarat att de utsatts för hatbrott, är analyserna i detta avsnitt baserade på en sammanslagning av samtliga år som NTU har genomförts. Det innebär att resultaten för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott baseras på en sammanslagning av NTU 2006–2017, medan antireligiösa hatbrott (som tillkom 2012) baseras på en sammanslagning av NTU 2012–2017. Resultaten avser den genomsnittliga utsattheten per år, och brottet har inträffat kalenderåret före medverkan i NTU.

Resultaten presenteras i huvudsak i form av andel utsatta uppdelat på kön, ålder, svensk eller utländsk bakgrund, utbildning, inkomst, familjetyper, bostadstyp och bostadsort. Trots att andelen utsatta för hatbrott kan se olika ut vid en sådan uppdelning behöver det inte finnas ett direkt orsakssamband mellan olika grupper i befolkningen och utsatthet för hatbrott. För att undersöka vilken betydelse enskilda bakgrundsfaktorer har vid utsatthet för hatbrott, kan man använda sig av logistisk regressionsanalys, som gör det möjligt att undersöka om exempelvis utbildning eller inkomst har något samband med utsatthet om man rensar bort effekten av ålder. Logistisk regressionsanalys har dock endast varit möjlig att genomföra vad gäller utsatthet för främlingsfientliga hatbrott, eftersom det varit alltför få som uppgett att de utsatts för homofobiska eller antireligiösa hatbrott.²⁰

Kön och ålder

I genomsnitt uppgav 1,3 procent av befolkningen årligen att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott under perioden 2005–2016, jämfört med 0,2 procent för homofobiska hatbrott under samma period och 0,4 procent för antireligiösa hatbrott perioden 2011–2016 (se bilaga 1). En större andel män än kvinnor har utsatts för främlingsfientliga hatbrott (1,5 % för män och 1,2 % för kvinnor; se figur 4). Sett till kön är det inga skillnader vid homofobiska hatbrott (0,2 % för män och för kvinnor) samt antireligiösa hatbrott (0,4 % för män och för kvinnor).

Figur 4 Genomsnittlig andel i befolkningen (16-79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 och antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön.

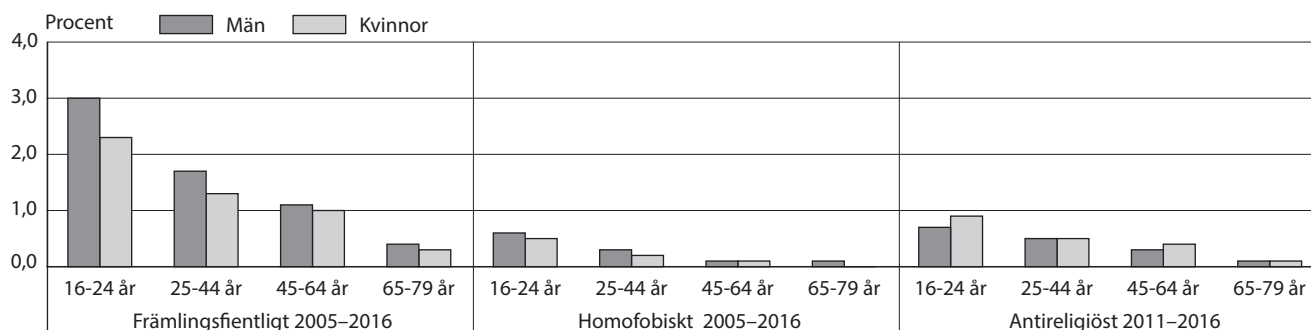
²⁰ Se avsnittet *Olika grupper risk att utsättas för främlingsfientliga hatbrott* samt metodbilagan.

Det finns tydliga skillnader mellan olika åldersgrupper i befolkningen när det gäller andelen som uppger att de utsatts för hatbrott med främlingsfientliga motiv. Utsattheten är störst bland personer i åldersgruppen 16–24 år (2,6 %), följt av 25–44 år (1,5 %), 45–64 år (1,1 %) och minst bland personer 65–79 år (0,3 %). När hänsyn tas till kön är fördelningen densamma, det vill säga att utsattheten är störst bland de yngre och sedan minskar ju äldre åldersgrupper som studeras (figur 5). Utsattheten ligger dock på en något högre nivå bland män i samtliga åldersgrupper och skillnaden mellan män och kvinnor är som störst i den yngsta åldersgruppen (3,0 % bland män och 2,3 % bland kvinnor).

Även andelen bland de som svarat att de utsatts för hatbrott med homofobiska motiv är större ju yngre åldersgrupper som studeras. Utsattheten är som störst i åldersgruppen 16–24 år (0,6 %) och som lägst i åldern 65–79 år (0,0 %).²¹ Utsattheten är ungefär lika stor bland kvinnor som bland män i alla åldersgrupper.

Bland de som uppgett att de utsatts för hatbrott med antireligiösa motiv är andelen som störst i åldersgruppen 16–24 år (0,8 %) och som lägst i åldersgruppen 65–79 år (0,1 %). Andelen utsatta är generellt lika stor bland män och kvinnor inom respektive åldersgrupp.

Figur 5 Genomsnittlig andel i befolkningen (16-79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 och antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön och ålder.

Att det finns en större andel utsatta bland yngre är inte typiskt för just hatbrott, utan yngre personer är generellt mer brottsutsatta än äldre, sett till de brottstyper för vilka hatbrottsmotivet efterfrågas i NTU (misshandel, hot, trakasserier och rån, Brå 2018a). Det finns dock stora könsskillnader då unga män mer utsatta för misshandel och rån, medan unga kvinnor är mer utsatta för trakasserier och hot.

Svensk eller utländsk bakgrund

Andelen i befolkningen som uppger att de utsatts för hatbrott med främlingsfientligt motiv är tydligt större bland utrikesfödda (3,0 %), följt av svenskfödda med minst en förälder utrikesfödd (2,0 %) jämfört med svenskfödda med båda föräldrarna svenskfödda (0,9 %). Andelen är större bland män än

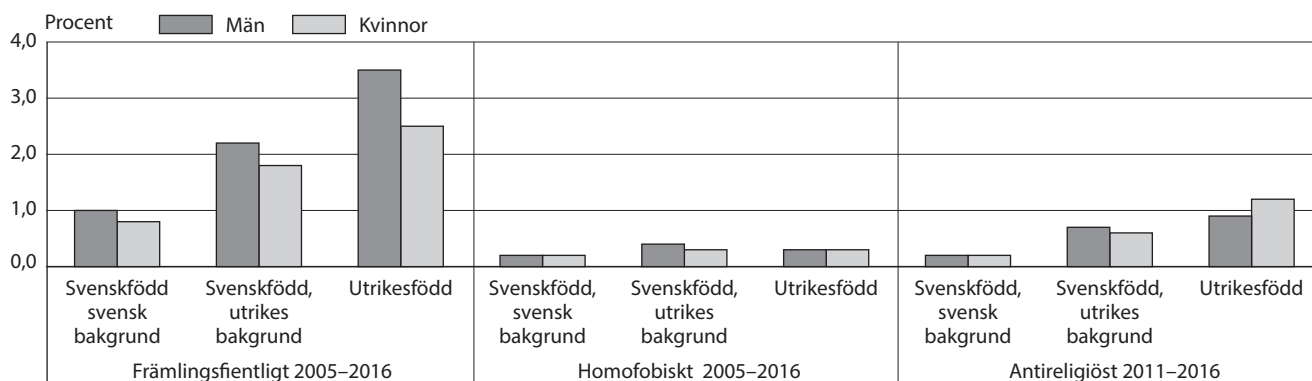
²¹ Observera att 0,0 % är avrundad andel i procent och således inte innebär att antalet som utsatts för homofobiska hatbrott är 0.

kvinnor i gruppen utrikesfödda (3,5 % för män och 2,5 % för kvinnor, figur 6). Även i gruppen svenskfödda med minst en utrikesfödd förälder är andelen utsatta män större (2,2 % för män och 1,8 % för kvinnor). Bland svenskfödda med båda föräldrarna födda i Sverige är det en marginell skillnad i utsatthet mellan män och kvinnor (1,0 % för män och 0,8 % för kvinnor).

Bland de som svarat att de utsatts för hatbrott med homofobiskt motiv är andelen störst bland svenskfödda med minst en utrikesfödd förälder (0,4 %) och minst bland svenskfödda med båda föräldrarna svenskfödda (0,2 %). Könsskillnaderna inom respektive grupp är marginella.

Andelen som uppger att de utsatts för antireligiösa hatbrott är större bland utrikesfödda och bland svenskfödda med minst en utrikesfödd förälder, jämfört med svenskfödda med båda föräldrarna födda i Sverige (1,0 % och 0,7 % jämfört med 0,2 %). Skillnaderna mellan andelen utsatta män respektive kvinnor i de svenskfödda grupperna är marginella, men något större bland utrikesfödda kvinnor (1,2 %) än bland utrikesfödda män (0,9 %).

Figur 6 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 samt för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön och svensk eller utländsk bakgrund.

Not; Svenskfödd, svensk bakgrund innebär svenskfödd med båda föräldrar födda i Sverige och svenskfödd, utrikes bakgrund innebär svenskfödd med minst en utrikesfödd förälder.

Världsdel

Det har endast varit möjligt att använda bakgrundsinformation om världsdel för de som i NTU har svarat att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott, eftersom det för antireligiösa och homofobiska hatbrott är för få personer som säger sig ha utsatts, för att en sådan uppdelning ska vara möjlig.²²

Tabell 3 visar andelen utsatta för främlingsfientliga hatbrott i befolkningen fördelat på uppgifter om vilken världsdel den svarande *själv är född i eller har minst en förälder född i* (med undantag för Norden som bygger på att *både den svarande och båda föräldrarna* är födda i Norden).²³

Andelen som uppger utsatthet för främlingsfientliga hatbrott bland de som är födda i Afrika, eller har minst en förälder född i Afrika, är 5,8 procent, vilket

²² För mer information, se metodbilagan.

²³ Se metodavsnittet för mer information om kategoriseringen.

är den största andelen av de grupper som studerats. För Asien är motsvarande andel 4,0 procent, EU (utom Norden) 1,9 procent, övriga Europa 3,3 procent och Sydamerika 2,8 procent. Andelen utsatta individer som är födda i Norden med båda föräldrarna födda i Norden är 1,0 procent. Det kan jämföras med den totala andelen utsatta för främlingsfientliga hatbrott i befolkningen, som är 1,3 procent.

Störst könsskillnader finns bland de som är födda i övriga Europa, eller har minst en förälder född i övriga Europa, där andelen som svarat att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott är 4,2 procent bland män och 2,3 procent bland kvinnor. Det är också tydliga skillnader mellan män och kvinnor bland de som är födda i Asien, eller har minst en förälder född i Asien (4,8 respektive 3,0 %) och detsamma gäller dem som är födda i Sydamerika eller har minst en förälder född där (3,2 respektive 2,3 %).

Tabell 3 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt hatbrott under perioden 2005–2016, uppdelat på kön och information om världsdel.

	Utsatt för främlingsfientligt hatbrott 2005–2016		
	Samtliga	Män	Kvinnor
Själv född i Norden och med båda föräldrar födda i Norden	1,0	1,1	0,9
Själv född i eller har minst en förälder född i världsdel utanför Norden:	3,2	3,7	2,7
- Afrika	5,8	5,7	5,9
- Asien	4,0	4,8	3,0
- EU (utom Norden)	1,9	1,8	2,0
- Övriga Europa (utanför EU men inom Europa)	3,3	4,2	2,3
- Sydamerika	2,8	3,2	2,3
Totalt andelen utsatta i befolkningen	1,3	1,5	1,2

För födda i Oceanien och Nordamerika är det för få svarande för att kunna inkludera dessa i redovisningen. Detta gäller även för de som är födda i forna Sovjetunionen före upphörandet 1991.

Resultatredovisningen, som baseras på information om världsdel, omfattar väldigt heterogena grupper med olika grupptillhörigheter vad gäller etnicitet och nationalitet. Att redovisa utsatthet baserat på uppgifter om världsdel ger således inte hela bilden, men kan ses som en indikator för hur utsattheten varierar sett till olika grupper i befolkningen.

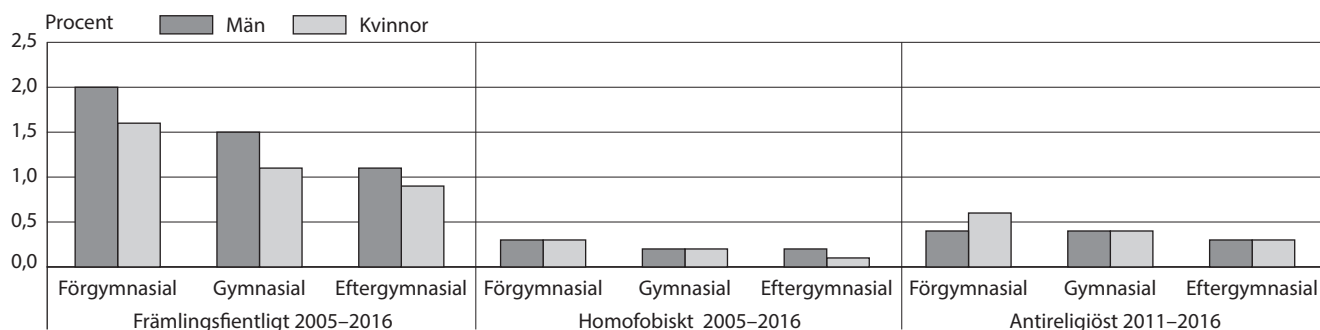
Utbildning

Störst andel som uppger utsatthet för främlingsfientliga hatbrott finns bland personer med endast förgymnasial utbildning (1,8 %), följt av de med gymnasial utbildning (1,3 %), medan andelen är minst bland personer med eftergymnasial utbildning (1,0 %). Andelen utsatta är generellt större bland män; störst skillnader återfinns i kategorin förgymnasial utbildning (2,0 % för män och 1,6 % för kvinnor) och gymnasial utbildning (1,5 % bland män och 1,1 % bland kvinnor); se figur 7.

Vid hatbrott med homofobiskt motiv är det ingen större skillnad i utsatthet beroende på vare sig utbildningsnivå eller kön.

Även bland de som svarat att de utsatts för hatbrott med antireligiöst motiv är det marginella skillnader i utsatthet beroende på utbildningsnivå. Sett till kön är det små skillnader bland de med förgymnasial utbildning (0,6 % bland kvinnor jämfört med 0,4 % bland män) medan utsattheten i övriga grupper är ungefär densamma bland såväl män som kvinnor.

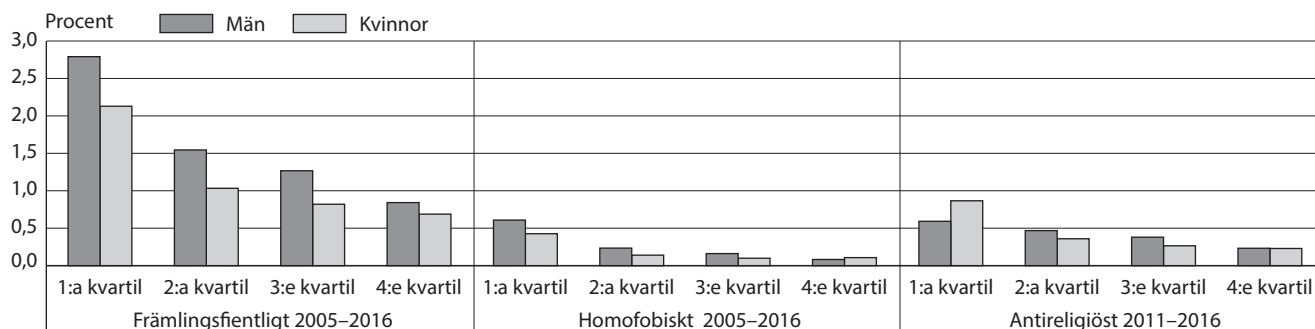
Figur 7 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 samt för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön och utbildning.

Inkomst

Det finns skillnader i andelen som svarat att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott sett till inkomst,²⁴ där grupper med lägre inkomst har en större andel utsatta. Utsattheten är som störst för personer i kvartil 1 (2,5 %) och minst i kvartil 4 (0,8 %). Andelen utsatta är i alla grupper större bland män än bland kvinnor, och skillnaderna är tydligare ju lägre inkomst som studeras (för kvartil 1 är andelen 2,8 % för män och 2,1 % för kvinnor; se figur 8).

Figur 8 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 samt för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön och inkomst.

Vid hatbrott med homofobiska motiv är andelen utsatta större i kvartil 1 (0,5 %) men på samma nivå i övriga kvartiler (0,1–0,2 %). Utsattheten är något högre bland män i den första kvartilen, och mer jämnt fördelad mellan män och kvinnor i övriga kvartiler.

²⁴ Se indelningen av förvärvad inkomst för respektive insamlingsår i metodbilagan.

Andelen som uppger utsattheten för hatbrott med antireligiösa motiv är störst i kvartil 1, där andelen utsatta är 0,7 procent, och minst i kvartil 4, där utsattheten är 0,2 procent. Sett till kön är skillnaderna som störst i kvartil 1 (där kvinnor är något mer utsatta än män).

För samtliga motiv är andelen utsatta större ju lägre förvärvad årsinkomst-inkomst. Inkomst (så väl som utbildningsnivå) påverkas dock i hög grad av ålder; se därför avsnittet om *Olika grupper risk att utsättas för främlingsfientliga hatbrott*.

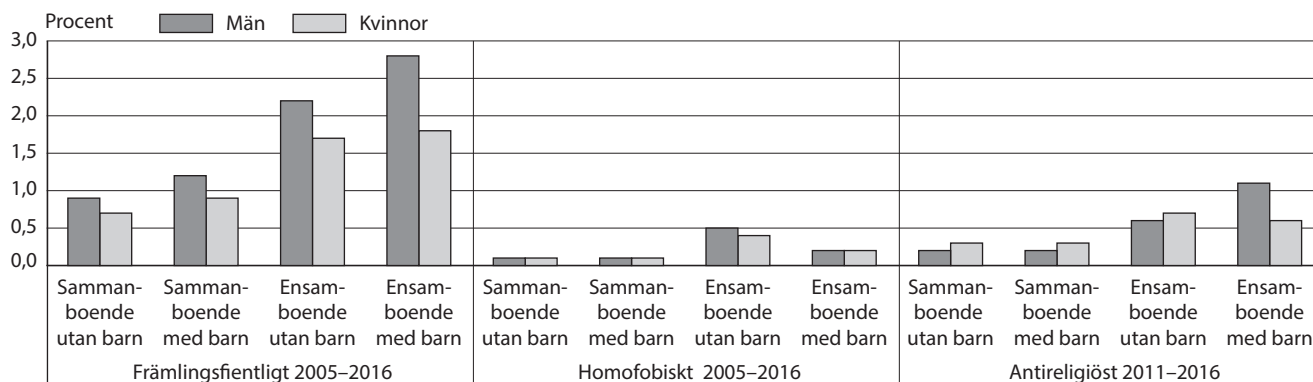
Familjetyp

Figur 9 visar att det finns skillnader mellan olika familjetyper vad gäller andelen som uppgett utsatthet för hatbrott med främlingsfientligt motiv. Andelen utsatta är större bland ensamstående med barn (2,2 %) och ensamstående utan barn (2,0 %) än bland sammanboende med barn (1,1 %) och sammanboende utan barn (0,8 %). Män är utsatta i större utsträckning än kvinnor i samtliga grupper. Könsskillnaden är som störst bland ensamstående med barn, där 2,8 procent av männen har utsatts för främlingsfientliga hatbrott, jämfört med 1,8 procent av kvinnorna. Skillnaden är också tydlig bland ensamstående utan barn (2,2 % för män och 1,7 % för kvinnor) men mindre i båda grupperna sammanboende (med eller utan barn).

Bland de som svarat att de utsatts för hatbrott med homofobiskt motiv är andelen som störst bland ensamstående utan barn (0,4 %) medan det är små skillnader mellan ensamstående med barn och båda grupperna sammanboende (0,1–0,2 %). Inom respektive familjetyp är andelen utsatta ungefär lika stor bland män som bland kvinnor.

För det antireligiösa motivet är andelen utsatta större bland ensamstående med barn (0,8 %) och ensamstående utan barn (0,6 %) jämfört med båda grupperna sammanboende (0,2–0,3 %). Utsattheten är på ungefär samma nivå bland män och kvinnor för alla grupper utom ensamstående med barn, där andelen utsatta är större bland män (1,1 % jämfört med 0,6 % bland kvinnor).

Figur 9 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 samt för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön och familjetyp.

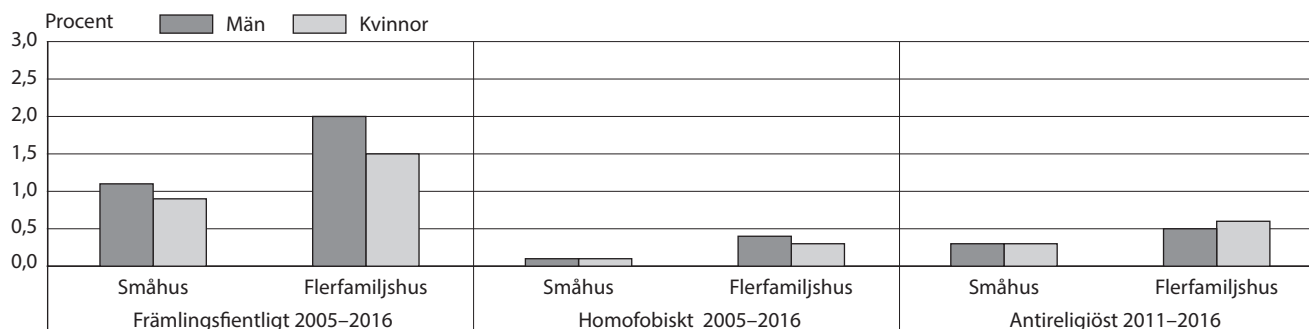

Ensamstående (med eller utan barn) är mer brottsutsatta än sammanboende (med eller utan barn), sett till de brottstyper för vilka hatbrottsmotivet efterfrågas i NTU (misshandel, hot, trakasserier och rån), oavsett om det finns ett hatbrottsmotiv eller ej. Ensamstående med barn är den familjetyp som över tid har varit mest utsatt för hot och trakasserier medan ensamstående utan barn generellt har varit mer utsatta för personrån och misshandel (Brå 2018a).

Bostadstyp

Andelen som uppger utsatthet för hatbrott med främlingsfientligt motiv är högre bland boende i flerfamiljshus än boende i småhus (1,8 % respektive 1,0 %). Bland män boende i flerfamiljshus är det en större andel utsatta än bland kvinnor i samma bostadstyp (2,0 % respektive 1,5 %) medan könsskillnaden mellan män och kvinnor är mindre bland boende i småhus (0,9 % respektive 1,1 %; figur 10).

Figur 10 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 samt för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön och bostadstyp.

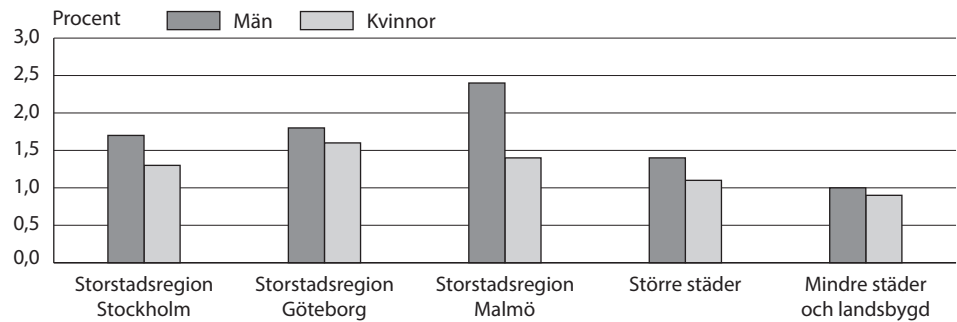
Andelen som uppger att brottet hade ett homofobiskt motiv är större bland boende i flerfamiljshus (0,3 %) än boende i småhus (0,1 %). Oavsett bostadstyp är det inga större könsskillnader i utsatthet.

Även för hatbrott med antireligiöst motiv är andelen utsatta större bland boende i flerfamiljshus (0,6 %) jämfört med småhus (0,3 %) och det är inte några större könsskillnader i utsattheten, oavsett bostadstyp.

Boendeort

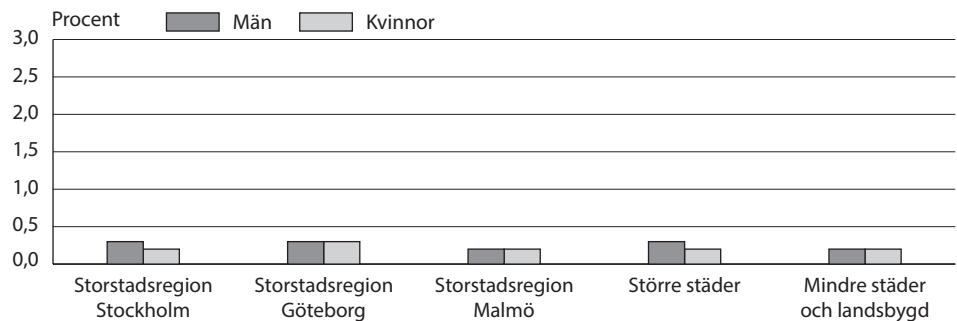
Andelen som svarat att de utsatts för hatbrott med främlingsfientligt motiv är störst i storstadsregion Malmö, med 1,9 procent. Bland boende i storstadsregionerna Göteborg och Stockholm är andelen som uppgett utsatthet 1,7 respektive 1,5 procent, medan den är 1,3 procent i gruppen större städer, och 1,0 procent i gruppen mindre städer och landsbygd. Män är mer utsatta än kvinnor oavsett boendeort, men skillnaden är som störst i Malmö, där 2,4 procent av männen och 1,4 procent av kvinnorna är utsatta (figur 11). Minst skillnad mellan män och kvinnor återfinns i Göteborg (1,8 % respektive 1,6 %) och bland boende i mindre städer och landsbygd (1,0 % bland män och 0,9 % bland kvinnor).

Figur 11 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för främlingsfientligt hatbrott under perioden 2005–2016, uppdelat på kön och boendeort.

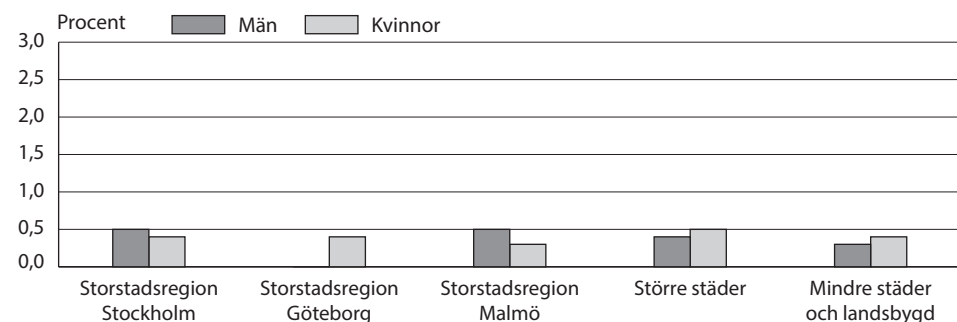
Andelen som uppger utsatthet för hatbrott med homofobiskt motiv är ungefär lika stor oavsett boendeort (0,2–0,3 %) och det är endast marginella skillnader mellan män och kvinnor (figur 12).

Figur 12 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för homofobiska hatbrott under perioden 2005–2016, uppdelat på kön och boendeort.

Även vad gäller hatbrott med antireligiöst motiv är andelen utsatta ungefär lika stor oavsett boendeort (0,4–0,5 %) med undantag för storstadsregion Göteborg, där den är något mindre (0,2 %; se figur 13). I Göteborg är dock andelen utsatta koncentrerad till kvinnorna (0,4 % utsatta, jämfört med 0,0 % av männen²⁵). Vidare är utsattheten i Malmö något större bland männen (0,5 % för män och 0,3 % för kvinnor).

Figur 13 Genomsnittlig andel i befolkningen (16–79 år) som per år utsatts för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön och bostadstyp.

²⁵ Observera att 0,0 % är avrundad andel i procent och således inte innebär att antalet som utsatts för antireligiösa hatbrott är 0.

Olika grupper risk att utsättas för främlingsfientliga hatbrott

Som redovisats ovan ser utsattheten för främlingsfientliga hatbrott olika ut i olika grupper. Exempelvis är andelen utsatta störst i den grupp som har som högst förgymnasial utbildningsnivå. Det behöver dock inte innebära att det finns ett faktiskt samband mellan utbildningsnivå och utsatthet, eftersom utbildningsnivå även kan bero på ålder. För att undersöka om enskilda bakgrundsfaktorer (som utbildning) har någon inverkan vid utsatthet för hatbrott om man rensar bort effekten av andra bakgrundsfaktorer (som ålder) har särskilda statistiska analyser genomförts (logistisk regressionsanalys). Resultaten presenteras med hjälp av oddskvoter, vilket beskriver på vilket sätt oddset för utsättas för främlingsfientliga hatbrott påverkas av enskilda bakgrundsfaktorer. Odds-kvoter sträcker sig från 0 och uppåt. En oddskvot över 1 innebär en ökad risk för att utsättas, medan en oddskvot under 1 innebär en minskad risk,²⁶ och den jämförande gruppen benämns som referensgrupp.²⁷ Om oddskvoten är 1,0 har grupperna en lika stor risk att utsättas som referensgruppen. I analysen har endast signifikanta oddskvoter på 5-procentsnivån ($p < 0,05$) lyfts fram, och dessa har markerats i tabell 4 (*).

Regressionsanalysen har genomförts med samma bakgrundsvariabler som använts i samband med presentationen av andelen utsatta för främlingsfientliga hatbrott i befolkningen. När det gäller svensk eller utländsk bakgrund har enbart uppgifter om världsdel inkluderats i modellen, för att beskriva oddskvoter på en så detaljerad nivå som möjligt. Att inkludera både kategoriseringen om världsdel och den övergripande om svensk eller utländsk bakgrund är inte möjligt, eftersom dessa två delvis mäter samma sak.²⁸

Som tidigare nämnts är andelen som uppgett utsatthet för främlingsfientliga hatbrott störst bland de yngsta (16–24 år) och lägst bland de äldsta (65–79år). Även den logistiska regressionsanalysen visar att det finns ett starkt samband med ålder, där risken för att utsättas är betydligt högre ju yngre åldersgrupp som studeras, om man rensar bort effekten från övriga bakgrundsvariabler (tabell 4). Bland män är risken högst i åldern 16–24 år och 25–44 år (oddskvot 3,8 respektive 3,0). Även bland kvinnor är risken att utsättas högre bland yngre än bland äldre, men oddskvoten är störst bland kvinnor i åldern 25–44 år (oddskvot 4,1).

Jämfört med de som är födda i Norden med båda föräldrar födda i Norden är risken att utsättas för främlingsfientliga hatbrott fyra gånger större bland de som är födda i Afrika, eller har minst en förälder född där, och risken är lika stor bland både män och kvinnor (oddskvot 4,1 i båda grupper). Sett till övriga världsdelar utanför Norden är risken att utsättas för främlingsfientligt hatbrott lite mer än dubbelt så stor bland kvinnor i samtliga grupper (odds-

²⁶ Odds-kvot kan generellt inte översättas till riskkvot, utan riskkvoten kan beräknas utifrån odds-kvot. Vid odds-kvot som beräknas utifrån andelar under 10 procent (vilket är fallet i denna rapport), blir dock odds-kvoten och risk-kvoten densamma, och därför kan risk användas för att beskriva analyserna (Zhang & Yu, 1998).

²⁷ I beskrivningen av resultaten från regressionsanalysen har fokus legat på resultat med oddskvot över 2,0 som beskriver ett tydligt samband (Brå 2016a).

²⁸ I samband med analyserna undersöktes *multikollinearitet* för samtliga variabler, det vill säga om några av bakgrundsvariablerna har ett starkt samband med varandra. Resultaten visade att ingen av de inkluderade variablerna hade korrelation över 0,40. Vidare visade regressionsanalysen att modellen med samtliga variabler inte uppvisade en toleransnivå under 0,60 eller VIF-värde över 2 (Midi, Sarkar & Rana, 2010).

Tabell 4 Oddskvoter (relativa skillnader i odds) för olika grupper att utsättas för främlingsfientliga hatbrott i genomsnitt per år under den sammanlagda perioden 2005–2016, utifrån logistisk regressionsanalys.

	Utsatt för främlingsfientligt hatbrott 2005–2016		
	Samtliga	Män	Kvinnor
Kön			
<i>Kvinnor (ref. kat.)</i>	1,0		
Män	1,4 *		
Ålder			
<i>65–79 år (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
45–64 år	2,6 *	2,1 *	3,5 *
25–44 år	3,4 *	3,0 *	4,1 *
16–24 år	3,8 *	3,8 *	3,8 *
Svensk/utländsk bakgrund			
<i>Själv född i Norden och med båda föräldrar födda i Norden (ref.kat)</i>	1,0	1,0	1,0
Själv född i eller har minst en förälder född i:			
- Afrika	4,1 *	4,1 *	4,1 *
- Asien	2,8 *	3,1 *	2,4 *
- EU (utom Norden)	1,9 *	1,7 *	2,2 *
- Övriga Europa (utanför EU men inom Europa)	2,6 *	2,9 *	2,2 *
- Sydamerika	1,9 *	1,9 *	2,0
Utbildning (högsta)			
<i>Eftergymnasial (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Gymnasial	1,3 *	1,4 *	1,2
Förgymnasial	1,6 *	1,6 *	1,6 *
Inkomst			
<i>4:e kvartil (ref.kat)</i>	1,0	1,0	1,0
3:e kvartil	1,2	1,3	1,0
2:a kvartil	1,5 *	1,5 *	1,5 *
1:a kvartil	1,5 *	1,4 *	1,6 *
Familjetyp			
<i>Sammanboende utan barn (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Sammanboende med barn	1,1	1,2	1,0
Ensamstående utan barn	1,5 *	1,5 *	1,5 *
Ensamstående med barn	1,9 *	2,4 *	1,6 *
Bostadstyp			
<i>Småhus (ref.kat)</i>	1,0	1,0	1,0
Flerfamiljshus	1,2 *	1,2 *	1,3 *
Bostadsort			
<i>Mindre stad/landsbygd (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Större stad	1,2 *	1,3 *	1,1
Stockholm	1,2 *	1,3 *	1,1
Göteborg	1,5 *	1,4 *	1,5 *
Malmö	1,6 *	1,9 *	1,2

* Oddskvoten är signifikant skild från referenskategoriens oddskvot ($p < 0,05$)

kvot varierar mellan 2,0 och 2,4), däremot är resultatet inte signifikant för Sydamerika. Bland män är risken ungefär tre gånger så hög för de som är födda i Asien, eller har föräldrar födda där (oddskvot 3,1) och bland de som är födda i, eller har minst en förälder född i övriga Europa (oddskvot 2,9).

Gällande familjetyp finns det ett starkt samband bland män, där risken för att utsättas är mer än dubbelt så stor bland ensamstående med barn än bland sammanboende med barn (oddskvot 2,4). Sett till utbildning, inkomst, boendetyp och bostadsort²⁹ fanns det endast svaga samband med utsatthet för främlingsfientliga hatbrott när övriga faktorer konstanthålls.

Brottstyp och överlappande motiv

I detta avsnitt beskrivs hur fördelningen ser ut avseende brottstyper bland de som svarat att de utsatts för brott med främlingsfientligt, antireligiöst eller homofobiskt motiv. Dessutom presenteras resultaten för överlappande motiv, det vill säga om en och samma händelse har haft mer än ett hatbrottsmotiv.

Brottstyper

Som tidigare nämnts ställs frågorna om motivet varit främlingsfientligt, antireligiöst eller homofobiskt vid brottstyperna misshandel, hot, rån och trakasserier.

Bland de som uppger att de utsatts för hatbrott med främlingsfientligt motiv är den vanligaste brottstypen hot (47 %) följt av trakasserier (31 %), misshandel (22 %) och rån (11 %, figur 14).³⁰ Det är generellt stora skillnader mellan män och kvinnor för respektive brottstyp. Hot är den vanligaste brottstypen bland både män och kvinnor, men andelen är större bland kvinnor (54 %, jämfört med 42 % bland män). Även vid trakasserier är andelen utsatta större bland kvinnor än män (34 % respektive 28 %). Vid utsatthet för misshandel är relationen omvänd, och andelen är större bland män (28 %, jämfört med 15 % bland kvinnor). Detsamma gäller utsatthet för rån (13 %, jämfört med 8 % bland kvinnor).

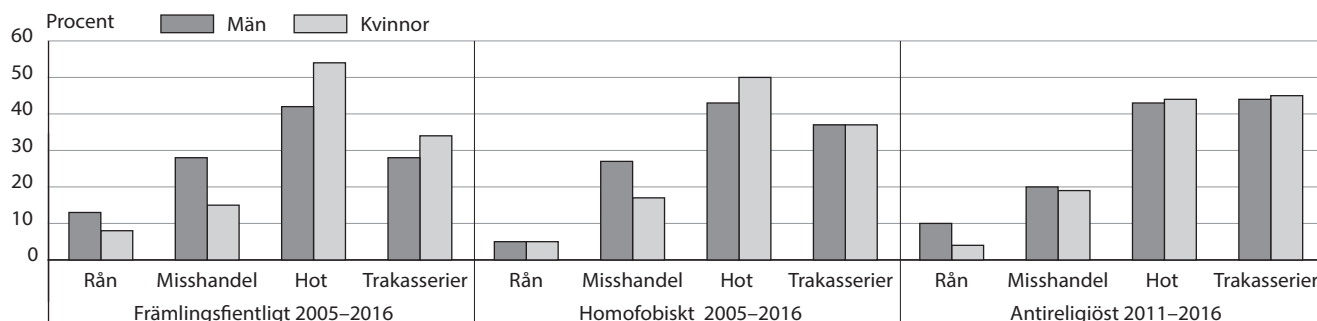
Även bland de som utsatts för homofobiska hatbrott är den vanligaste brottstypen hot (46 %), följt av trakasserier (37 %), och därefter misshandel (23 %) och rån (5 %). Könsskillnaderna är som störst vid misshandel, som är vanligare bland män (27 %, jämfört med 17 % bland kvinnor) och vid hot, som är vanligare bland kvinnor (50 %, jämfört med 43 % bland män). Rån och trakasserier är lika vanligt bland kvinnor som bland män.

Bland de som svarat att de utsatts för antireligiösa hatbrott är trakasserier (45 %) och hot (44 %) ungefär lika vanligt, följt av misshandel (20 %) och rån (7 %). Skillnaderna mellan män och kvinnor är överlag betydligt mindre bland de som utsatts för antireligiösa hatbrott än bland de som utsatts för främlingsfientliga eller homofobiska. Ett undantag är utsattheten för rån, som däremot är vanligare bland män (10 %, jämfört med 4 % bland kvinnor).

²⁹ För män är däremot risken att utsättas för främlingsfientliga hatbrott också signifikant högre i storstadsregionen Malmö än i mindre städer och på landsbygden (oddskvot 1,9).

³⁰ Observera att en person kan vara utsatt för flera olika brottstyper, och att andelarna således inte summerar till 100 %.

Figur 14 Genomsnittlig fördelning av brottstyp per år bland de som utsatts för främlingsfientliga eller homofobiska hatbrott under perioden 2005–2016 samt för antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016, uppdelat på kön. Andel händelser av det totala antalet händelser för respektive motiv.^a

^a Den utsatta kan ha varit utsatt för mer än en brottstyp vilket innebär att andelarna inte summerar till 100 procent.

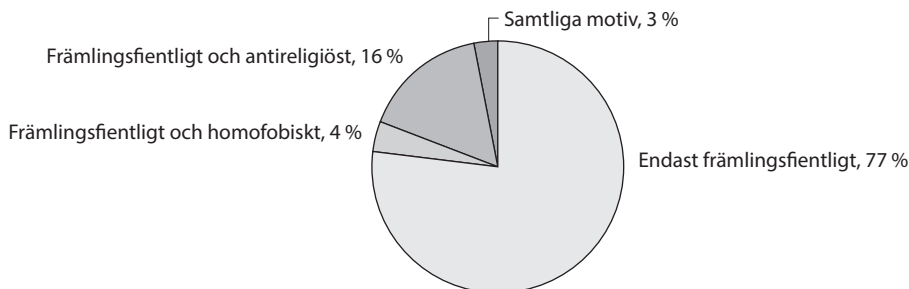
Generellt är hot och trakasserier de vanligaste brottstyperna bland både män och kvinnor som uppger att de utsatts för hatbrott, dock är misshandel lika vanligt som trakasserier bland män utsatta för främlingsfientliga hatbrott. Könsskillnaderna för respektive brottstyp är som störst vid främlingsfientliga hatbrott och som minst vid antireligiösa hatbrott.

Överlappande hatbrottsmotiv

I NTU är det möjligt att ange att det har funnits mer än ett motiv till brottet – så kallat överlappande motiv. Eftersom frågan om antireligiöst hatbrottsmotiv tillkom i NTU först 2012 (avseende utsatthet under 2011) omfattar följande avsnitt endast data om utsatthet under 2011–2016.

Bland de personer som uppger att de har utsatts för något brott med främlingsfientligt motiv var det vanligast att främlingsfientlighet var det enda motivet (77 %; se figur 15). Drygt en av sex (16 %) uppger att brottet hade både främlingsfientligt och antireligiöst motiv, och 4 procent att motivet var både främlingsfientligt och homofobiskt.³¹ Andelen som uppger att de utsattes för samtliga motiv vid brottstillfället var 3 procent.

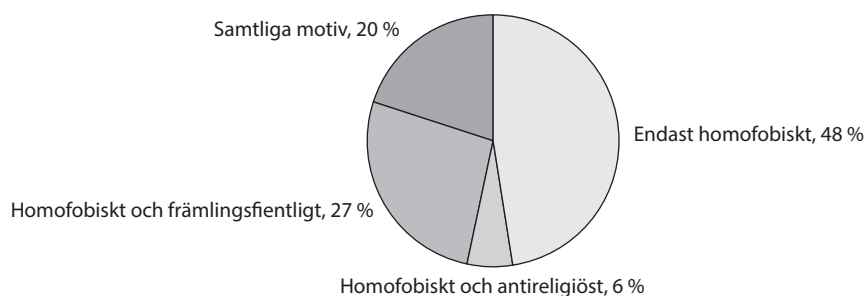
Figur 15 Genomsnittlig fördelning av motiv per år bland de som utsatts för främlingsfientligt hatbrott under perioden 2011–2016. Andel som utsatts för ett eller flera hatbrottsmotiv vid samma brottstillfälle.

³¹ Resultat från en studie om utsatthet för hatbrott bland studenter visar att 23 procent av de som utsatts med motivet bakgrund/ursprung även har utsatts med motivet religion, medan 7 procent har utsatts med motivet sexuell läggning. Utsattheten för flera motiv behöver dock inte ha skett vid en och samma händelse (Andersson och Mellgren 2016).

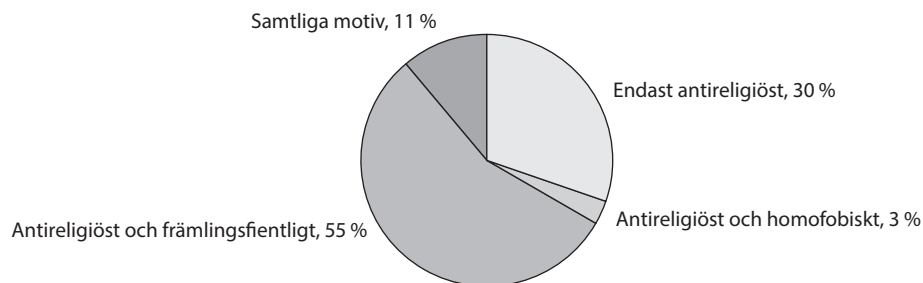
Bland de som utsatts för något brott med homofobiskt motiv var det drygt hälften som uppgav att brottet hade mer än ett motiv (figur 16). Ungefär en fjärdedel (27 %) har svarat att brottet även haft ett främlingsfientligt motiv och 6 procent att brottet haft både antireligiöst och homofobiskt motiv.³² Utmärkande bland homofobiska hatbrott är att en av fem (20 %) uppger att brottet haft samtliga motiv. Antalet individer som uppger att de har utsatts för samtliga hatbrottsmotiv utgör en stor andel av de utsatta med homofobiskt motiv, jämfört med de utsatta för hatbrott med främlingsfientligt motiv, eftersom antalet utsatta för homofobiska hatbrott totalt sett är mindre. Trots detta är den stora andelen som uppgett överlappande motiv vid homofobiska hatbrott ett oväntat resultat. Ytterligare analyser av detta skulle behöva göras, dock är möjligheten till sådana analyser begränsade utifrån de NTU-data som legat till grund för denna rapport.

Figur 16 Genomsnittlig fördelning av motiv per år bland de som utsatts för homofobiskt hatbrott under perioden 2011–2016. Andel som utsatts för ett eller flera hatbrottsmotiv vid samma brottstillfälle.

Bland de som utsatts för brott med antireligiöst motiv är det betydligt vanligare att den utsatte även uppgett att brottet haft ett främlingsfientligt motiv (55 %)³³ än att brottet enbart haft antireligiöst motiv (30 %, figur 17). En mindre andel (3 %) uppger att brottet haft både antireligiöst och homofobiskt motiv, medan något fler (11 %) uppger att brottet haft samtliga motiv.

Figur 17 Genomsnittlig fördelning av motiv per år bland de som utsatts för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016. Andel som utsatts för ett eller flera hatbrottsmotiv vid samma brottstillfälle.

³² Studien visar också att 26 procent av de som utsatts för hatbrott mot sexuell läggning även utsatts med motivet bakgrund/ursprung, medan 16 procent av dem även hade utsatts med motivet religion (Andersson och Mellgren 2016).

³³ Skolundersökningen om brott (SUB), som riktas till elever i årskurs 9, visar att strax över 60 % av de som utsatts för antireligiösa hatbrott även har utsatts för hatbrott mot bakgrund/ursprung, vilket även bekräftas i studien från Malmö Universitet. Utsattheten för flera motiv behöver dock inte ha skett en och samma händelse (Brå 2017 och Andersson och Mellgren 2016).

Sammantaget visar resultaten att det är vanligt att de som utsatts för hatbrott uppgett mer än ett motiv i samband med en och samma händelse, och ibland även samtliga motiv.³⁴ Att överlappande motiv är vanligt vid hatbrott framkommer även i andra studier som baseras på självrapporterad utsatthet (Brå 2017 och Andersson och Mellgren 2016), men det förekommer även bland de brott som identifieras som hatbrott bland polisanmälda händelser (Brå 2017).

Relation till gärningspersonen samt brottsplats

Detta avsnitt redogör för den utsatta personens relation till gärningspersonen³⁵ samt för brottsplats, vid brott med främlingsfientligt, homofobiskt och anti-religiöst motiv. Redovisningen baseras på *brottshändelser*, och inte på *utsatta personer*. En person kan vara utsatt för mer än en händelse av hatbrott, och det här avsnittet baseras således på samtliga brottshändelser för respektive motiv.

Relation till gärningspersonen

Bland brottshändelser med främlingsfientligt motiv var det vanligast att gärningspersonen var helt okänd för den utsatta (68 %; se tabell 5). Bland de som uppgav att gärningspersonen var bekant vid brottstillfället (25 %) var personen främst ytligt bekant eller bekant endast till namn eller utseende.

Tabell 5 Genomsnittlig fördelning per år av relation till gärningspersonen vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott under perioden 2005–2016 samt för antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016. Andel händelser av det totala antalet händelser för respektive motiv.

Relation till gärningspersonen	Främlingsfientligt 2005–2016	Homofobiskt 2005–2016	Antireligiöst 2011–2016
Närstående	5	9	7
Bekant, varav;	25	31	34
Nära bekant	3	6	5
Ytligt bekant	13	15	17
Bekant endast till namn/utseende	10	10	12
Helt okänd	68	57	57
Vill ej svara/vet ej	2	3	2
Totalt	100	100	100

Vid brottshändelser med homofobiskt motiv var gärningspersonen en närstående i nästan ett fall av tio (9 %). Majoriteten utsattes däremot av en person som var helt okänd för den utsatta (57 %), och i nästan en tredjedel av fallen (31 %) var gärningspersonen en bekant (och då främst en ytlig bekant). I

³⁴ Det går dock inte att utesluta att det finns en metodologisk effekt av frågeordningen i NTU som påverkar andelen som uppgår överlappande motiv. Eftersom det i förväg inte går att veta att det finns specifika frågor för olika hatbrottsmotiv, är det möjligt att en del fall som exempelvis haft ett antireligiöst motiv anges som både främlingsfientligt (eftersom den frågan kommer först) och antireligiöst (eftersom den frågan kommer därefter).

³⁵ I en del fall kan det ha funnits mer än en gärningsperson närvarande. I dessa fall har den utsatta i NTU ombetts att specificera relationen till den gärningsperson som varit mest framträdande vid brottet.

6 procent av brotthändelserna med homofobiskt motiv var gärningspersonen en nära bekant.³⁶

Vid antireligiösa hatbrott var gärningspersonen en närstående i 7 procent av fallen, men majoriten av brotten (57 %) begicks av en okänd person. Gärningspersonen var en bekant i 34 procent av fallen, och i hälften av dessa gällde det en ytlig bekant.

Vid brott med antireligiöst motiv är relationen till gärningspersonen väldigt lik den fördelning som presenterats vid brott med homofobiskt motiv. För främlingsfientliga hatbrott är andelen okända gärningspersoner dock större, medan främst andelen närstående är mindre.

Brottsplats vid hot och misshandel

Denna redovisning av brottsplats omfattar enbart brottstyperna hot och misshandel. Frågan om brottsplats ställs inte vid utsatthet för trakasserier då trakasserier per definition utgörs av en serie händelser, och därmed kan ha inträffat på olika platser. Frågan om brottsplats vid utsatthet för rån inkluderas inte i redovisningen eftersom frågan har förändrats i NTU under årens gång, och denna rapport baseras på en sammanslagning av samtliga år.

Vid hot förekommer flera olika tillvägagångssätt, varav en stor andel sker på internet eller via telefon eller sms.³⁷ Sedan 2009 omfattar NTU en fråga om tillvägagångssätt i samband med hot, och det är därmed möjligt att särskilja hot via internet från hot genom direktkontakt. Följande redovisning inkluderar därför endast data från NTU 2009 och framåt, för att kunna studera brott som skett genom direktkontakt.

Tabell 6 Genomsnittlig fördelning per år av brottsplats för hot (som skett via direktkontakt) och misshandel med främlingsfientligt eller homofobiskt motiv under perioden 2008–2016 samt antireligiöst motiv under perioden 2011–2016. Andel händelser av det totala antalet händelser för respektive motiv.

Brottsplats vid utsatthet för hot och misshandel	Främlingsfientligt 2008–2016	Homofobiskt 2008–2016	Antireligiöst 2011–2016
I en bostad	10	18	12
På arbetsplats/skola	25	20	29
På allmän plats, varav;	57	56	46
<i>Restaurang, nattklubb el liknande</i>	10	21	9
<i>Allmänna kommunikationer</i>	7	7	3
<i>Gata, torg, park eller liknande</i>	28	18	22
<i>Annan allmän plats</i>	13	9	13
Annan plats (ej allmän)	7	7	13
Totalt	100	100	100

³⁶ Det är svårt att särskilja hur en närstående respektive nära bekant har definierats av den utsatta. I frågeformuläret får den utsatta först en fråga om gärningspersonen var en närstående, bekant eller helt okänd. De som svarat bekant har då fått följdfrågan om det gällde en nära bekant, en ytligt bekant eller en person som var bekant endast till namn eller utseende.

³⁷ Analyser visar att hot med homofobiskt motiv skedde via telefon/sms, internet eller brev i 36 procent av fallen. Motsvarande siffra för hot med främlingsfientligt eller antireligiöst motiv var 18 respektive 27 procent.

Bland de som svarat att de utsatts för hot eller våld med främlingsfientligt motiv är den vanligaste brottsplatsen allmän plats (57 %), där de flesta brott sker på gator och torg, i parker eller liknande (tabell 6). En fjärdedel (25 %) av brottshandlingarna inträffar på den utsattas arbetsplats eller skola och 10 procent i en bostad.³⁸

Vad gäller homofobiska hatbrott är brottsplatsen en bostad vid nästan var femte händelse (18 %). Vanligast är dock att dessa brottshandlingar inträffar på allmän plats (56 %), framför allt på restauranger, nattklubbar eller liknande.³⁹

Antireligiösa hatbrott inträffar oftast på allmän plats (46 %), och då framför allt på gator och torg, i parker eller liknande. Många antireligiösa hatbrott inträffar också på den utsattas arbetsplats eller skola (29 %).

Fördelningen av brottsplats vid utsatthet för hatbrott speglar den fördelning av brottsplats som generellt syns vid utsatthet för hot och misshandel (oavsett motiv): allmän plats är vanligast, följt av arbetsplats eller skola och därefter bostad. Vid utsatthet med främlingsfientligt och homofobiskt motiv är det dock en något högre andel som inträffat på allmän plats, jämfört med hot eller misshandel oavsett motiv.⁴⁰

³⁸ Det kan gälla både den utsattas bostad och någon annans bostad.

³⁹ Resultat från en studie gjord vid Malmö universitet visar likaså att klubbar och uteställen är en vanlig brottsplats bland de som utsatts med motivet sexuell läggning (30 %), jämfört med exempelvis utsatta med motivet bakgrund/ursprung (8 %; Andersson och Mellgren 2016).

⁴⁰ Av samtliga fall av misshandel och hot som rapporterats mellan 2008–2016 (NTU 2009–2017) inträffade 49 procent på allmän plats, 27 procent på arbetsplats eller skola, 17 procent i en bostad och 8 procent på annan plats.

Referenser

- Andersson, M. och Mellgren, C. (2016) *Studenters utsatthet och upplevelser av hatbrott*. Malmö Högskola, FoU-rapport 2016:1.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2016a). *Nationella trygghetsundersökningen 2015. Teknisk rapport*. Rapport 2016:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2016b). *Skolundersökningen om brott 2015*. Rapport 2016:21. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017). *Hatbrott 2016*. Rapport 2017:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2018a). *Nationella trygghetsundersökningen 2017. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2018:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2018b). *Nationella trygghetsundersökningen 2017. Teknisk rapport*. Rapport 2018:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Bureau of Justice Statistics (2017). *Hate Crime Victimization, 2004–2015*. U.S. Department of Justice. NCJ 250653.
- European network against racism, ENAR (2015). *Racist crime in Europe. ENAR Shadow Report 2013 – 2014*. Hämtad 8e Maj 2018. https://www.cms.hr/system/article_document/doc/189/ENAR_Shadow_report_Racist_crime_in_Europe.pdf
- European Union Agency for Fundamental Rights, FRA (2016). *Current migration situation in the EU: hate crime*. Hämtad den 8 maj 2018. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-november-monthly-focus-hate-crime_en.pdf
- Forum för levande historia (2016). *Historisk forskning om rasism och främlingsfientlighet i Sverige – en analyserande kunskapsöversikt*. Stockholm: Forum för levande historia.
- Home office (2015). *Hate Crime, England and Wales, 2014/15*. Statistical Bulletin 05/15. 13th October 2015.
- Midi, H., Sarkar, S. K. och Rana, S. (2010). "Collinearity diagnostics of binary logistic regression model". *Journal of Interdisciplinary Mathematics*, 13(3).
- Regeringskansliet (2016). *Samlat grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Zhang, J. och Yu, K. F. (1998). "What's the relative risk?" A method of correcting the odds ratio in cohort studies of common outcomes". *Jama*, 280(19).

Bilaga 1. Tabeller

Tabell B1.1 Utvecklingen av andelen utsatta för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 (enligt NTU 2006-2017) samt för anti-religiöst hatbrott under perioden 2011–2016 (enligt NTU 2012–2017). Andel och antal utsatta i befolkningen (16–79 år) genom treårsmedelvärde.

	2005–2007		2006–2008		2007–2009		2008–2010		2009–2011		2010–2012		2011–2013		2012–2014		2013–2015		2014–2016		
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	
Främlingsfientligt																					
Samtliga	1,3	277 000	1,3	274 000	1,2	267 000	1,1	246 000	1,1	233 000	1,1	233 000	1,3	277 000	1,3	296 000	1,4	322 000	1,6	366 000	
Män	1,6	166 000	1,4	153 000	1,4	154 000	1,3	139 000	1,2	130 000	1,1	118 000	1,2	136 000	1,4	152 000	1,6	183 000	1,9	219 000	
Kvinnor	1,1	111 000	1,1	121 000	1,1	113 000	1,0	107 000	0,9	102 000	1,1	115 000	1,3	141 000	1,3	144 000	1,2	139 000	1,3	147 000	
Homofobiskt																					
Samtliga	0,2	41 000	0,2	41 000	0,2	46 000	0,2	48 000	0,2	43 000	0,2	41 000	0,2	42 000	0,2	48 000	0,2	55 000	0,3	61 000	
Män	0,2	25 000	0,2	24 000	0,2	27 000	0,2	25 000	0,2	22 000	0,2	23 000	0,2	23 000	0,2	28 000	0,3	28 000	0,3	35 000	
Kvinnor	0,2	16 000	0,2	17 000	0,2	19 000	0,2	23 000	0,2	21 000	0,2	18 000	0,2	19 000	0,2	20 000	0,2	27 000	0,2	27 000	
Antireligiöst																					
Samtliga	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,3	69 000	0,3	77 000	0,4	97 000	0,5	114 000	
Män	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	26 000	0,3	38 000	0,4	49 000	0,5	61 000	
Kvinnor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,4	43 000	0,4	39 000	0,4	47 000	0,5	54 000	

Antal avrundat till närmaste tusental.

- Uppgift ej tillgänglig

Tabell B1.2 **Genomsnittlig andel som per år utsatts för främlingsfientligt hatbrott under perioden 2005–2016 (enligt NTU 2006–2017). Andel utsatta bland olika grupper i befolkningen.**

	Främlingsfientligt 2005–2016		
	Samtliga	Man	Kvinna
SAMTLIGA, 16–79 ÅR	1,3	1,5	1,2
Ålder			
16–19år	2,8	x	x
20–24 år	2,5	x	x
25–34 år	1,8	x	x
35–44 år	1,3	x	x
45–54 år	1,2	x	x
55–64 år	0,9	x	x
65–74 år	0,4	x	x
75–79 år	0,2	x	x
Ålder			
16–24 år	2,6	3,0	2,3
25–44 år	1,5	1,7	1,3
45–64 år	1,1	1,1	1,0
65–79 år	0,3	0,4	0,3
Svensk/utländsk bakgrund			
Svenskfödd med			
-båda föräldrarna svenskfödda	0,9	1,0	0,8
-minst en förälder utrikesfödd	2,0	2,2	1,8
Utrikesfödda	3,0	3,5	2,5
Utbildning (högsta)			
Förgymnasial	1,8	2,0	1,6
Gymnasial	1,3	1,5	1,1
Eftergymnasial	1,0	1,1	0,9
Inkomst			
1:a kvartil	2,5	2,8	2,1
2:a kvartil	1,2	1,5	1,0
3:e kvartil	1,0	1,3	0,8
4:e kvartil	0,8	0,8	0,7
Familjetyp			
Sammanboende			
- utan barn	0,8	0,9	0,7
- med barn	1,1	1,2	0,9
Ensamstående			
- utan barn	2,0	2,2	1,7
- med barn	2,2	2,8	1,8
Bostadstyp			
Småhus	1,0	1,1	0,9
Flerfamiljshus	1,8	2,0	1,5
Boendeort			
Storstadsregion			
- Stockholm	1,5	1,7	1,3
- Göteborg	1,7	1,8	1,6
- Malmö	1,9	2,4	1,4
Större stad			
	1,3	1,4	1,1
Mindre stad/landsbygd			
	1,0	1,0	0,9

x Antalet personer som svarat på frågan om utsatthet för hatbrott är för litet för att redovisas.

Tabell B1.3 **Genomsnittlig andel som per år utsatts för homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 (enligt NTU 2006–2017). Andel utsatta bland olika grupper i befolkningen.**

	Homofobiskt 2005–2016		
	Samtliga	Man	Kvinna
SAMTLIGA, 16–79 ÅR	0,2	0,2	0,2
Ålder			
16–19år	0,6	x	x
20–24 år	0,5	x	x
25–34 år	0,3	x	x
35–44 år	0,2	x	x
45–54 år	0,2	x	x
55–64 år	0,1	x	x
65–74 år	0,0	x	x
75–79 år	0,0	x	x
Ålder			
16–24 år	0,6	0,6	0,5
25–44 år	0,2	0,3	0,2
45–64 år	0,1	0,1	0,1
65–79 år	0,0	0,1	0,0
Svensk/utländsk bakgrund			
Svenskfödd med			
-båda föräldrarna svenskfödda	0,2	0,2	0,2
-minst en förälder utrikesfödd	0,4	0,4	0,3
Utrikesfödda	0,3	0,3	0,3
Utbildning (högsta)			
Förgymnasial	0,3	0,3	0,3
Gymnasial	0,2	0,2	0,2
Eftergymnasial	0,2	0,2	0,1
Inkomst			
1:a kvartil	0,5	0,6	0,4
2:a kvartil	0,2	0,2	0,1
3:e kvartil	0,1	0,2	0,1
4:e kvartil	0,1	0,1	0,1
Familjetyp			
Sammanboende			
- utan barn	0,1	0,1	0,1
- med barn	0,1	0,1	0,1
Ensamstående			
- utan barn	0,4	0,5	0,4
- med barn	0,2	0,2	0,2
Bostadstyp			
Småhus	0,1	0,1	0,1
Flerfamiljshus	0,3	0,4	0,3
Boendeort			
Storstadsregion			
- Stockholm	0,2	0,3	0,2
- Göteborg	0,3	0,3	0,3
- Malmö	0,2	0,2	0,2
Större stad	0,2	0,3	0,2
Mindre stad/landsbygd	0,2	0,2	0,2

x Antalet personer som svarat på frågan om utsatthet för hatbrott är för litet för att redovisas.

Tabell B1.4 **Genomsnittlig andel som per år utsatts för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016 (enligt NTU 2012–2017). Andel bland olika grupper i befolkningen.**

	Antireligiöst 2011–2016		
	Samtliga	Man	Kvinna
SAMTLIGA, 16–79 ÅR	0,4	0,4	0,4
Ålder			
16–19år	0,8	x	x
20–24 år	0,8	x	x
25–34 år	0,5	x	x
35–44 år	0,5	x	x
45–54 år	0,4	x	x
55–64 år	0,3	x	x
65–74 år	0,1	x	x
75–79 år	0,1	x	x
Ålder			
16–24 år	0,8	0,7	0,9
25–44 år	0,5	0,5	0,5
45–64 år	0,3	0,3	0,4
65–79 år	0,1	0,1	0,1
Svensk/utländsk bakgrund			
Svenskfödd med			
-båda föräldrarna svenskfödda	0,2	0,2	0,2
-minst en förälder utrikesfödd	0,7	0,7	0,6
Utrikesfödda	1,0	0,9	1,2
Utbildning (högsta)			
Förgymnasial	0,5	0,4	0,6
Gymnasial	0,4	0,4	0,4
Eftergymnasial	0,3	0,3	0,3
Inkomst			
1:a kvartil	0,7	0,6	0,9
2:a kvartil	0,4	0,5	0,4
3:e kvartil	0,3	0,4	0,3
4:e kvartil	0,2	0,2	0,2
Familjetyp			
Sammanboende			
- utan barn	0,2	0,2	0,3
- med barn	0,3	0,2	0,3
Ensamstående			
- utan barn	0,6	0,6	0,7
- med barn	0,8	1,1	0,6
Bostadstyp			
Småhus	0,3	0,3	0,3
Flerfamiljshus	0,6	0,5	0,6
Boendeort			
Storstadsregion			
- Stockholm	0,5	0,5	0,4
- Göteborg	0,2	0,0	0,4
- Malmö	0,4	0,5	0,3
Större stad			
Mindre stad/landsbygd	0,4	0,3	0,4

x Antalet personer som svarat på frågan om utsatthet för hatbrott är för litet för att redovisas.

Tabell B1.5 Oddskvoter (relativa skillnader i odds) för olika gruppers risk att utsättas för främlingsfientliga hatbrott (vid brottstyperna misshandel, hot, personrån och trakasserier) i genomsnitt per år under den sammanlagda perioden 2005–2016 (enligt NTU 2006–2017), utifrån logistisk regressionsanalys.

	Utsatthet för främlingsfientligt hatbrott 2005–2016		
	Samtliga	Män	Kvinnor
Kön			
<i>Kvinnor (ref. kat.)</i>	1,0		
Män	1,4*		
Ålder			
<i>65–79 år (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
45–64 år	2,6*	2,1*	3,5*
25–44 år	3,4*	3,0*	4,1*
16–24 år	3,8*	3,8*	3,8*
Svensk/utländsk bakgrund			
<i>Själv född i Norden och med båda föräldrar födda i Norden (ref.kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Själv född i eller har minst en förälder född i:			
Afrika	4,1*	4,1*	4,1*
Asien	2,8*	3,1*	2,4*
EU (utom Norden)	1,9*	1,7*	2,2*
Övriga Europa (utanför EU men inom Europa)	2,6*	2,9*	2,2*
Sydamerika	1,9*	1,9*	2,0
Utbildning (högsta)			
<i>Eftergymnasial (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Gymnasial	1,3*	1,4*	1,2
Förgymnasial	1,6*	1,6*	1,6*
Inkomst			
<i>4:e kvartil (ref.kat)</i>	1,0	1,0	1,0
3:e kvartil	1,2	1,3	1,0
2:a kvartil	1,5*	1,5*	1,5*
1:a kvartil	1,5*	1,4*	1,6*
Familjetyp			
<i>Sammanboende utan barn (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Sammanboende med barn	1,1	1,2	1,0
Ensamstående utan barn	1,5*	1,5*	1,5*
Ensamstående med barn	1,9*	2,4*	1,6*
Bostadstyp			
<i>Småhus (ref.kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Flerfamiljshus	1,2*	1,2*	1,3*
Bostadsort			
<i>Mindre stad/landsbygd (ref. kat.)</i>	1,0	1,0	1,0
Större stad	1,2*	1,3*	1,1
Stockholm	1,2*	1,3*	1,1
Göteborg	1,5*	1,4*	1,5*
Malmö	1,6*	1,9*	1,2

* Oddskvoten är signifikant skild från referenskategoriens oddskvot ($p < 0,05$).

Tabell B1.6 Genomsnittlig fördelning av brottstyp per år bland de som utsatts för främlingsfientligt eller homofobiskt hatbrott under perioden 2005–2016 (enligt NTU 2006–2017) samt för antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016 (enligt NTU 2012–2017), uppdelat på kön. Andel händelser av det totala antalet händelser för respektive motiv.^a

Brottstyp	Främlingsfientligt 2005–2016		Homofobiskt 2005–2016		Antireligiöst 2011–2016	
	Samtliga	Man	Kvinna	Samtliga	Man	Kvinna
Rån	11	13	8	5	5	5
Misshandel	22	28	15	23	27	17
Hot	47	42	54	46	43	50
Trakasserier	31	28	34	37	37	37
				7	10	4
				20	20	19
				44	43	44
				45	44	45

^a Andelarna summerar inte till 100% eftersom man kan vara utsatt för mer än en brottstyp.

Tabell B1.7 Genomsnittlig fördelning av motiv per år bland de som utsatts för främlingsfientligt, homofobiskt eller antireligiöst hatbrott under perioden 2011–2016 (enligt NTU 2012–2017). Andel som utsatts för ett eller flera hatbrottsmotiv vid samma brottstillfälle.

Samtliga	Främlingsfientligt 2011–2016		Homofobiskt 2011–2016		Antireligiöst 2011–2016	
	Endast främlingsfientligt	Främlingsfientligt och antireligiöst	Endast homofobiskt	Homofobiskt och främlingsfientligt	Endast antireligiöst	Antireligiöst och homofobiskt
77	16	4	48	27	30	3
				6	20	55
						3
						11

Bilaga 2. Metodbilaga

Utvecklingen genom treårsmedelvärde

För redovisningen av utvecklingen av hatbrott över tid tillämpas glidande treårsmedelvärde, eftersom resultat som baseras på ett alltför litet antal utsatta individer kan resultera i stora variationer från ett år till ett annat. Glidande treårsmedelvärde jämnar ut dessa variationer och gör det lättare att urskilja övergripande utvecklingsmönster.

Trots att treårsmedelvärde har tillämpats kvarstår en osäkerhet i skattningarna eftersom konfidensintervallen är stora. Utvecklingen över tid för respektive motiv har därför kontrollerats genom känslighetsanalyser. Sammanslagning av olika antal år har testats för att se om samma utvecklingsmönster framkommer även när andra årsmedelvärden används.

För respektive motiv har utvecklingskurvan vad gäller andelen utsatta män respektive kvinnor testats med glidande två, tre, fyra och fem års medelvärde.

Resultatet visar att det utvecklingsmönster som beskrivits i resultaten vad gäller andelen som uppger att de utsatts för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott kvarstår även om årspannet för medelvärdet utökades till fem år som mest eller minskades till två år som lägst. Det innebär att trots att konfidensintervallerna är stora och förändringarna från ett år till ett annat inte är statistiskt signifikant, är utvecklingen sett över flera år stabilare, speciellt om glidande medelvärden, som jämnar ut årliga variationer, används.

Uppgifter om världsdel

Uppgifterna om världsdel baseras på redan tillgänglig registervariabel i NTU, som i sin tur baseras på Statistiska Centralbyråns (SCB) registret över totalbefolkningen (RTB). Registervariabeln om världsdel innehåller, utöver uppgifter om världsdel, även kategorier på lägre nivå, såsom EU-länder efter inträdesdatum samt särredovisning av Sverige och övriga nordiska länder. Dessutom finns en kategori för Sovjetunionen för de som flyttat till Sverige före upphörandet 1991. Uppgifter om världsdel utgår från de uppgifter som funnits tillgängliga det år då personen deltagit i NTU.

För att underlätta redovisningen inför denna rapport, men samtidigt kunna redogöra för så många kategorier som möjligt, har samtliga EU-länder slagits samman till en kategori, och detsamma gäller de nordiska länderna. Övriga Europa blir därmed en egen kategori. Dessutom inkluderar redovisningen inte bara uppgifter om den världsdel där den utsatta är född, utan även den världsdel där den utsattas föräldrar är födda. Detta görs av två anledningar: dels i

syfte att fånga upp de personer som är födda i Norden men vars föräldrar är födda en i annan världsdel, dels på grund av att relativt få av dem som deltagit i NTU är födda utanför Norden, vilket innebär att flera grupper annars inte hade kunnat redovisas, till följd av ett alltför litet underlag.

Antalet personer som deltagit i NTU utifrån denna kategorisering ser ut enligt följande:

Tabell B2.1 **Oviktat antal (n) i NTU 2006–2017 uppdelat på information om världsdel.**

	Antal personer (n)
Själv född i Norden och med båda föräldrar födda i Norden	118 778
Själv född i eller har minst en förälder född i världsdel utanför Norden:	20 895
- Afrika	1 674
- Asien	6 281
- EU (utom Norden)	6 486
- Övriga Europa (utanför EU men inom Europa)	4 056
- Sydamerika	1 299
- Oceanien	60
- Nordamerika	844
- Sovjetunionen, f.d*	195
Bortfall	13 720
Totalt	153 393

* För de personer som flyttat till Sverige före upphörandet 1991.

Bortfallet på 13 720 personer består främst av personer där det saknas uppgifter om i vilken världsdel de själva eller deras föräldrar är födda. Bortfallet inkluderar dock även personer med en nordiskt född förälder men där det saknas uppgifter om den andra föräldern. Dessutom exkluderades de personer som är födda utanför Norden men i en annan världsdel än sina föräldrar, samt de personer vars föräldrar är födda i olika världsdelar utanför Norden, för att dessa uppgifter skulle kunna inkluderas i en logistisk regressionsanalys (som kräver att variabeln går att dikotomisera, det vill säga ange ett värde 0 eller 1). Dessa utgjordes av totalt 535 personer som manuellt fick exkluderas från kategoriseringen av världsdel, och av dessa hade 14 personer utsatts för främlingsfientligt hatbrott.

I nästa steg kontrollerades antalet i respektive grupp som hade besvarat frågan om hatbrottsmotiv, och det kunde då konstateras att vissa grupper fick exkluderas från redovisningen. I denna rapport har en gräns satts på minst 100 respondenter i varje grupp som andelar sedan beräknas utifrån. Det måste alltså finnas minst 100 personer som fått ta ställning till frågan om hatbrottsmotiv. Därför har Nordamerika, Oceanien och Sovjetunionen exkluderats (tabell B2.2).

Antalet utsatta för främlingsfientliga hatbrott under 2005–2016 är 1 655 personer, medan antalet utsatta för homofobiska hatbrott under samma period är 300 och utsatta för antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016 är 220. Utsattheten för hatbrott uppdelat på uppgifter om världsdel har därför enbart tillämpats vid utsatthet för främlingsfientliga hatbrott, eftersom antalet utsatta

Tabell B2.2 **Oviktat antal (n) som fått frågan om utsatt på grund av främlingsfientligt motiv i NTU 2006–2017 uppdelat på information om världsdel.**

	Antal personer (n)
Själv född i Norden och med båda föräldrar födda i Norden	9 987
Själv född i eller har minst en förälder född i världsdel utanför Norden:	2 221
- Afrika	208
- Asien	707
- EU (utom Norden)	629
- Övriga Europa (utanför EU men inom Europa)	397
- Sydamerika	183
- Oceanien	6
- Nordamerika	80
- Sovjetunionen, f.d*	11

* För de personer som flyttat till Sverige före upphörandet 1991.

för antireligiösa och homofobiska hatbrott uppdelat på världsdel och kön är väldigt litet och därmed skapar en stor osäkerhet i skattningarna.

Logistisk regressionsanalys

För att undersöka om enskilda bakgrundsfaktorer har någon inverkan på utsatthet för främlingsfientliga hatbrott har även resultat från logistisk regressionsanalys presenterats. Genom sådana analyser kan man exempelvis undersöka om utbildning eller inkomst har något samband med utsatthet om man rensar bort effekten av ålder. Resultaten presenteras med hjälp av oddskvoter, som beskriver på vilket sätt oddset för att utsättas för brott med främlingsfientligt hatbrottsmotiv påverkas av enskilda bakgrundsfaktorer. Oddskvoter sträcker sig från 0 och uppåt. En oddskvot över 1 innebär en ökad risk för att utsättas, och en oddskvot under 1 innebär en minskad risk; den jämförande gruppen benämns som *referensgrupp*. Om oddskvoten är 1,0 har grupperna lika stor risk att utsättas som referensgruppen. I analysen har endast signifikanta oddskvoter på 5-procentsnivån ($p < 0,05$) lyfts fram, och dessa har markerats i tabell B2.3 på nästa sida (*).

I valet av vilka bakgrundsfaktorer som inkluderats i modellen för den logistiska regressionen har samtliga bakgrundsfaktorer som använts i rapporten räknats in. Målet har alltså inte varit att ta fram en modell som på bästa sätt kan förklara utsatthet för främlingsfientliga hatbrott, utan snarare att testa respektive bakgrundsfaktors inverkan på risken att utsättas för hatbrott när effekten av övriga faktorer rensas bort.

Resultaten som presenteras genom oddskvot kan generellt inte översättas till riskkvot, utan riskkvoten kan beräknas utifrån oddskvot. Vid oddskvot som beräknas utifrån andelar som är mindre än 10 procent (vilket är fallet i denna rapport), blir dock oddskvot och riskkvot densamma, och därför kan risk användas för att beskriva analyserna (Zhang & Yu, 1998)

I samband med analyserna undersöktes först multikollinearitet för samtliga variabler, det vill säga om några av bakgrundsvariablerna har ett starkt samband med varandra. Resultaten visade att ingen av de inkluderade variablerna hade korrelation över 0,40. Vidare visade regressionsanalysen att modellen

med samtliga variabler inte uppvisade en toleransnivå under 0,60 eller VIF-värde över 2 (Midi, Sarkar & Rana, 2010).

Den särskilda statistiska analysen har endast varit möjlig att genomföra vid utsatthet för främlingsfientliga hatbrott, eftersom antalet som utsatts för homofobiska eller antireligiösa hatbrott är för litet för multivariata analyser. Att basera en multivariat analys, som i detta fall inkluderar många olika bakgrundvariabler, skapar en stor osäkerhet om uträkningarna baseras på ett alltför litet antal observationer, och det blir därmed svårt att dra några slutsatser utifrån resultaten.

Indelning av årsinkomst

För att ta hänsyn till inkomstutvecklingen över den 12 års period som NTU har genomförts, har kvartiler baserat på uppgifter om förvärvad årsinkomst skapats utifrån respektive insamlingsår (tabell B2.3). Dessa har därefter slagits samman till en gemensam redovisning.

Tabell B2.3 Förvärvad årsinkomst för populationen i NTU (2006-2017) i kvartiler, uppdelat på insamlingsår.

Insamlingsår	Förvärvad årsinkomst i kvartiler	
2006	Kvartil 1	0–61 487 kr
	Kvartil 2	61 488–174 930 kr
	Kvartil 3	174 931–254 604 kr
	Kvartil 4	254 605 kr eller mer
2007	Kvartil 1	0–57 797 kr
	Kvartil 2	57 798–177 708 kr
	Kvartil 3	177 709–261 422 kr
	Kvartil 4	261 423 kr eller mer
2008	Kvartil 1	0–71 215 kr
	Kvartil 2	71 216–186 610 kr
	Kvartil 3	186 611–271 548 kr
	Kvartil 4	271 549 kr eller mer
2009	Kvartil 1	0–81 372 kr
	Kvartil 2	81 373–194 690 kr
	Kvartil 3	194 691–286 148 kr
	Kvartil 4	286 149 kr eller mer
2010	Kvartil 1	0–80 241 kr
	Kvartil 2	80 242–203 112 kr
	Kvartil 3	203 113–297 799 kr
	Kvartil 4	297 800 kr eller mer
2011	Kvartil 1	0–76 585 kr
	Kvartil 2	76 586–208 243 kr
	Kvartil 3	208 244–307 410 kr
	Kvartil 4	307 411 kr eller mer
2012	Kvartil 1	0–81 918 kr
	Kvartil 2	81 919–210 803 kr
	Kvartil 3	210 804–315 015 kr
	Kvartil 4	315 016 kr eller mer
2013	Kvartil 1	0–72 721 kr
	Kvartil 2	72 722–206 602 kr
	Kvartil 3	206 603–309 992 kr
	Kvartil 4	309 993 kr eller mer
2014	Kvartil 1	0–98 719 kr
	Kvartil 2	98 720–223 577 kr
	Kvartil 3	223 578–337 023 kr
	Kvartil 4	337 024 kr eller mer
2015	Kvartil 1	0–106 800 kr
	Kvartil 2	106 801–234 960 kr
	Kvartil 3	234 961–346 211 kr
	Kvartil 4	346 212 kr eller mer
2016	Kvartil 1	0–111 162 kr
	Kvartil 2	111 163–235 897 kr
	Kvartil 3	235 898–354 998 kr
	Kvartil 4	354 999 kr eller mer
2017	Kvartil 1	0–118 236 kr
	Kvartil 2	118 237–251 078 kr
	Kvartil 3	251 079–371 262 kr
	Kvartil 4	371 263 kr eller mer

Hatbrott innebär i grunden ett angrepp mot mänskliga rättigheter och en bristande respekt för människors lika värde. Att studera hatbrott och presentera statistik på området är därför viktigt. För att bidra med fördjupad kunskap om hatbrottens omfattning och karaktär, har Brå valt att genomföra en studie baserat på data från Nationella trygghetsundersökningen (NTU).

Denna rapport beskriver utvecklingen av självrapporterad utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott under perioden 2005–2016 och antireligiösa hatbrott under perioden 2011–2016. Dessutom presenteras resultaten över utsatthet för hatbrott kopplat till olika omständigheter och bakgrundsfaktorer.

Rapporten vänder sig i första hand till regeringen och till rättsväsendets myndigheter men också till andra aktörer som arbetar på området.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISSN 1100-6676 • URN:NBN:SE:BRA-773